

Sini Kukkonen

” MEILLÄ SAATTAS OLLA IHAN KUOLLU LUOKKA”

Koulunuorisotyön vaikutus
kouluviihtyvyyteen

Opinnäytetyö
Kansalaistoiminnan ja nuorisotyön koulutusohjelma

Marraskuu 2011

MIKKELIN AMMATTIKORKEAKOULU

Mikkeli University of Applied Sciences

KUVAILULEHTI

 MIKKELIN AMMATTIKORKEAKOULU Mikkeli University of Applied Sciences		Opinnäytetyön päivämäärä 20.11.2011
Tekijä(t) Sini Kukkonen	Koulutusohjelma ja suuntautuminen Kansalaistoiminta ja nuorisotyö, yhteisöpedagogi	
Nimeke ”Meillä saattas olla ihan kuollu luokka” - Koulunuorisotyön vaikutus kouluviihtyvyyteen		
Tiivistelmä Opinnäytetyössä tarkastellaan koulunuorisotyön vaikutuksia kouluviihtyvyyden näkökulmasta. Vaikka koulunuorisotyö on kasvava ja vahvistuva nuorisotyön muoto, ei siitä löydy vielä paljoakaan tutkimustietoa. Koulunuorisotyötä ja sen kokeiluiden tuloksia tutkitaan jatkuvasti enemmän ja tietoa alkaa karttua. Kuitenkaan sen vaikutusta kouluviihtyvyyteen ei ole aiemmin tutkittu. Opinnäytetyön tutkimusosuus on toteutettu teemahaastattelututkimuksen menetelmin. Tutkimusta varten haastateltiin alakoulun oppilaita ja opettajia. Kyseisessä koulussa koulunuorisotyötä on tehty säännöllisesti useamman vuoden ajan. Opinnäytetyön tarkoituksena on selvittää ja tuoda esiin koulunuorisotyön mahdolliset vaikutukset kouluviihtyvyyteen. Tuloksista nousee esiin koulunuorisotyön tarve ja jo toteutetun työn positiiviset vaikutukset oppilaiden kouluviihtyvyyteen. Luokan positiivisen ilmapiirin ja yhteenkuuluvuuden tunteen lisäämisellä on saatu aikaan positiivista muutosta oppilaiden viihtyvyydessä. Luokan sisäisten sosiaalisten ongelmien vähetessä on myös saatu apua opettajien työssä jaksamiseen. Matalan kynnyksen aikuisuus on tuonut koulunuorisotyöntekijälle tilaisuuden kuulla oppilaita paremmin. Oppilaat mieltävät nuorisotyöntekijälle puhumisen helpommaksi kuin opettajalle. Näin ollen itävät ongelmat on saatu tietoon aiemmin ja niihin on pystytty puuttumaan tehokkaammin sekä niiden ennaltaehkäisy on helpottunut. Opinnäytetyön tulokset tukevat ennakkokäsitystä koulunuorisotyön merkittävydestä ja vaikutusmahdollisuuksista. Työ on suunnattu kaikille koulunuorisotyöstä kiinnostuneille ja aiheen parissa työskenteleville. Opinnäytetyön tuloksista nousevat esille keskeisimmät koulunuorisotyön vaikutusmahdollisuudet koulumaailmassa.		
Asiasanat (avainsanat) Koulunuorisotyö, Kouluviihtyvyys		
Sivumäärä 32 s. + 4	Kieli Suomi	URN URN:NBN:fi:mamk-opinn2011a5845
Huomautus (huomautukset liitteistä)		
Ohjaavan opettajan nimi Katja Komonen	Opinnäytetyön toimeksiantaja	

DESCRIPTION

 MIKKELIN AMMATTIKORKEAKOULU Mikkeli University of Applied Sciences		Date of the bachelor's thesis 20th November 2011
Author(s) Sini Kukkonen	Degree programme and option Civic Activities and Youth Work	
Name of the bachelor's thesis "Our class might be just like dead" – effects of school youth work on pupils' well-being		
Abstract <p>This thesis scrutinizes the effects of school youth work from the standpoint of pupils' well-being. Although school youth work is getting stronger and having a better place it has not been researched much. This research subject is new and researched information does not exist.</p> <p>In this research project the method of theme interview research was used. The students and the teachers of the primary school were interviewed for the thesis. School youth work has been used for regularly several years in this school. The purpose is bringing up the effects of school youth work and especially its effects on pupils' well-being in the school.</p> <p>School youth work is an important and functional form of youth work. The following results emerged from this research. The pupils' satisfaction has already improved as a result of school youth work. When the atmosphere in the class is better, pupils are more satisfied and their school motivation is better, too. The teachers have more strength when their pupils have less social complications.</p> <p>The school youth worker is closer to pupils and he has a better opportunity to listen to what they have to say. The pupils contact to the youth worker more easily than the teacher. That is why it is easier to find out about eventual problems and solve them before they grow too large.</p> <p>This thesis is intended for school workers, youth workers, social workers and every other people who are working with children and youngsters.</p>		
Subject headings, (keywords) School youth work, school well-being		
Pages 32 s. + 4	Language	URN URN:NBN:fi:mamk-opinn2011a5845
Remarks, notes on appendices		
Tutor	Bachelor's thesis assigned by	

SISÄLTÖ

1	JOHDANTO	1
2	KOULUVIIHTYVYYS ILMIÖNÄ.....	2
2.1	Kouluviihtyvyys ja ilmapiiri koulussa.....	2
2.2	Koulumaailma ja sen arkipäivän ongelmat viihtyvyyden näkökulmasta	3
2.3	Nuorten kouluviihtyvyys nykypäivänä.....	5
2.4	Opettajien kouluviihtyvyys.....	7
3	KOULUNUORISOTYÖN MONINAISUUS	8
3.1	Koulunuorisotyön määritelmää.....	8
3.2	Koulunuorisotyön vaikutusmahdollisuudet oppilaiden viihtyvyyteen.....	9
3.3	Ongelmia koulunuorisotyössä.....	11
4	TUTKIMUKSEN TOTEUTUS.....	12
4.1	Tutkimustehtävä ja menetelmä	12
4.2	Tapaustutkimuksen ja haastattelumenetelmien määrittelyä	13
4.3	Haastatteluiden toteutus.....	15
4.3.1	Haastateltavien valinta.....	15
4.3.2	Haastateltavat	16
4.3.3	Haastattelurunko.....	17
4.3.4	Haastattelu prosessi	18
4.4	Aineiston analyysi	19
5	TUTKIMUSTULOKSET.....	20
5.1	Koulunuorisotyön vaikutus oppilaiden viihtyvyyteen.....	20
5.2	Koulunuorisotyöntekijän toimenkuva	23
5.3	Tapahtumien vaikutus viihtyvyyteen	25
5.4	Onko koulunuorisotyöntekijälle on helpompi puhua?	26
5.5	Yläkouluun siirtyminen ja nuorisotyöntekijän puuttuminen sieltä	27
5.6	Koulunuorisotyön vaikutus opettajien työhön	28
6	POHDINTAA	30
	LÄHTEET	32

LIITTEET..... 36

LIITE 1 TEEMAHAASTATTELUN RUNKO: OPPILAAT

LIITE 2 TEEMAHAASTATTELUN RUNKO: VANHEMMAT OPPILAAT

LIITE 3 TEEMAHAASTATTELUN RUNKO: OPETTAJAT

LIITE 4 HAASTATELTAVIEN LUPALAPPU

1 JOHDANTO

Tässä opinnäytetyössä perehdyn teemahaastattelujen avulla kysymykseen: kuinka koulunuorisotyö vaikuttaa kouluviihtyvyyteen. Eniten minua kiinnostaa kuinka, koulunuorisotyöllä voitaisiin parantaa oppilaiden kouluviihtyvyyttä. Kouluviihtyvyyden näkökulma on ajankohtainen, sillä sen vaikutus oppilaiden ja opettajien hyvinvointiin on ilmeinen. Tutkimuksen aineisto on kerätty eräästä keskisuomalaisesta alakoulusta, jossa on tehty koulunuorisotyötä säännöllisesti jo useamman vuoden ajan.

Yhteistyötä koulujen ja nuorisotyöntekijöiden välillä on tehty ja tehdään monellakin paikkakunnalla eri muodoissa. Myös nuorisotyötä kouluissa on tehty aiemmin, mutta tuolloin vielä nimike ei ole ollut vakiintunut. Koulunuorisotyö on terminä kohtalaisen uusi ja ollut käytössä vain vähän aikaan. Tämän vuoksi on vaikea paikantaa missä koulunuorisotyötä on tehty, sillä sitä tekevät eivät välttämättä miellä työtään koulunuorisotyöksi.

Kouluviihtyvyys on ollut pinnalla monissa keskusteluissa. Nuoret viihtyvät yhä huonommin koulumaailmassa, ja koulun keskeyttäneitä on vuosittain yhä enemmän. Oppilaiden voidessa huonosti myös opettajien työ hankaloituu ja muuttuu raskaammaksi. Opettajien viihtyvyys ja hyvinvointi uhkaa laskea työpaikalla oppilaiden ongelmien lisääntyessä.

Siksi näenkin tärkeänä koulunuorisotyön roolin kouluviihtyvyyden parantamisen kannalta tulevaisuudessa. Yhä useampi koulu on kiinnostunut koulunuorisotyöstä ja sen toimintamalleista sekä vaikutuksista. Tällä tutkimuksella pyrin saamaan näyttöä siitä, miksi koulunuorisotyötä tarvittaisiin ja miten se tässä tutkimuskohteena olevassa koulussa on vaikuttanut kouluviihtyvyyteen.

Minua on kiinnostanut koulunuorisotyö siitä asti kun kuulin termin ensimmäistä kertaa. Olen myös ollut tekemisissä koulumaailman kanssa ja ihmetellyt nuorten ja opettajien pahoinvointia sekä viihtymättömyyttä koulussa. Tästä syystä päätinkin tarkastella opinnäytetyössäni koulunuorisotyötä kouluviihtyvyyden näkökulmasta. Kuitenkin koulunuorisotyö on nuorisotyön muotona uusi ja tutkimuksia aiheesta vähän. Tuntui mukavalle haasteelle lähteä selvittämään, mitä tämä uusi työmenetelmä tuo tullessaan.

2 KOULUVIIHTYVYYS ILMIÖNÄ

2.1 Kouluviihtyvyys ja ilmapiiri koulussa

“Lasten ja nuorten merkittäviä kasvu- ja kehitysyhteisöjä ovat kotien lisäksi päivähoito, koulut ja erilaiset harrastukset, joissa lapset ja nuoret viettävät valtaosan päivästä. Näiden yhteisöjen antama malli ja niiden luoma ilmapiiri vaikuttavat terveellisten elämäntapojen omaksumiseen. Esimerkiksi myönteiset sosiaaliset suhteet, terveellinen ravinto, riittävä liikunta sekä savuton, turvallinen ja virikkeellinen ympäristö edistävät lapsen terveyttä.” (Kolimaa & Pekonen, 2006, 64.)

Kouluviihtyvyys on viihtymistä koulussa, niin luokassa kuin välitunnillakin. Ihminen on fyysis-psykkis-sosiaalinen kokonaisuus, ja myös kouluviihtyvyyden osa-alueet muodostuvat näistä alueista. Koulussa viihtyy paremmin, kun ympäristö on mukava ja innostava. Viihtyvyyttä parantaa myös sopivasti haasteita asettava ympäristö, ratkaistavaksi tulisi olla mielenkiintoisia ja sopivan vaikeita tehtäviä.

Konu (2002, 39) esittelee väitöskirjassaan koulun hyvinvointimallin avulla neljä osaluuetta: koulun olosuhteet, sosiaaliset suhteet, mahdollisuudet itsensä toteuttamiseen ja terveyden tila. Koulun olosuhteiden osalta tarkastelun alla on muun muassa ahtaus, melu, valaistus, pulpettien ergonomia, väkivalta tilanteet ja työskentelyilmapiiri. Sosiaalisissa suhteet sisältävät opettajien kiinnostuksen oppilaiden kuulumisista, kohtelun, ryhmätyöskentelyn, oppilaiden ja opettajien kanssa toimeentulon sekä kiusaamisen. Itsensä toteuttamisen mahdollisuuksilla tarkoitetaan taas rohkaisevaa ilmapiiriä, mielipiteiden huomioimista, oman opiskelutavan löytämistä ja omatoimisten tehtävien tekemistä. Terveyden tila puolestaan koostuu muun muassa flunssasta, kipeytyneistä jäsenistä, nukkumisvaikeuksista ja ärtyneisyydestä. (Konu 2002, 38).

Lindh & Sinkkonen (2009, 15-17) huomauttavat, että ryhmän ulkopuolelle jäänyt oppilas saattaa alkaa käyttäytyä häiritsevästi ja loukkaavasti muita kohtaan aiheuttaen näin häiriötä ja epämiellyttävää oloa sekä koulun työntekijöille että toisille oppilaillekin. Näin ollen häirikkö luo negatiivista ilmapiiriä, joka vaikuttaa monellakin tapaa niin oppilaiden kuin opettajienkin koulussa jaksamiseen, hyvinvointiin ja viihtyvyyteen.

Yksikin fyysistä turvattomuutta kokeva voi vaikuttaa koko koulun ilmapiiriin negatiivisesti. Voisi olettaa, että koulun ilmapiirin vaikutus ulottuu ainoastaan sen seinien sisäpuolelle. Asia ei kitenkaan ole niin yksiselitteinen. Lindh & Sinkkonen (2009, 137) listaa: ”ilmapiiri vaikuttaa moniin yksilöihin, kuten oppilaisiin, opettajiin, koulun muuhun henkilökuntaan, vanhempiin ja ympäröivään yhteiskuntaan.” Yksilöiden myötä koulun ilmapiirin vaikutus leviää koulurakennusten ulkopuolellekin ja näin ollen vaikuttaa pitkälle yhteiskuntaan.

Koulun ja luokan sisäinen ilmapiiri vaikuttaa joko myönteisellä tai kielteisellä tavalla koululaisen viihtyvyyteen ja sitä kautta opiskelumenestykseen. Koulunuorisotyön yksi päätavoitteista onkin saada luokkahenki ja koulun ilmapiiri positiiviseksi. Jokaisen yksilön tulisi tuntea kuuluvansa porukkaan, olevansa osa yhteisöä. Kumpulainen (2004, 10) kirjoittaaakin artikkelissaan *Hyvinvointia yhteisöllisyydestä*: ”Yhteenkuuluvuuden tunne ja yhdessä tekemisestä koituva ilo luovat turvallisuutta ja lisäävät elämän hallittavuuden kokemusta. Lopputulos on lisääntynyt hyvinvointi ja luottamus siihen, että elämä kantaa vaikka välillä olisi vaikeitakin aikoja.”

Koulussa tehtävällä nuorisotyöllä pyritään ennen kaikkea parantamaan yhteisöllisyyden ja yhteenkuuluvuuden tunnetta ja sitä kautta kouluviihtyvyyttä. Koulussa jaksamiseen ja koulumenestykseen vaikuttavia tekijöitä on useita. Ilmapiiri luokassa ja koulussa on yksi näistä tärkeimmistä vaikuttavista tekijöistä.

2.2 Koulumaailma ja sen arkipäivän ongelmat viihtyvyyden näkökulmasta

Nuorten arkipäivään kuuluu koulunkäynti viitenä päivänä viikossa. Koulu on heille tuttuakin tutumpi ympäristö, jossa he viettävät puolet päivästä noin yhdeksän vuoden ajan. Lasten ja nuorten koulunkäynti on verrattavissa aikuisten työssäkäyntiin, se on hyvän elämän perusedellytys. Jos koulussa ei viihdy, saattaa siitä aiheutua vakaviakin ongelmia. ”Kulttuurimme muodot ovat moninaistuneet muutamassa kymmenessä vuodessa eikä mallia yhdenlaisesta yksinkertaiseksi ole. Lapset ja nuoret elävät kulttuurin monimuotoisuuden ympäröimänä. Usein kuitenkin valitaan tärkeimmän viiteryhmän malli. – Koluikäiselle se on koulu ja toveripiiri. Koulun vaikutusmahdollisuuksia ei pitäisi vähätellä, vaikka näin usein tekevät jopa opettajat itse.” (Raina & Haapaniemi 2005, 105-106).

Samojen ihmisten kanssa toimeen tuleminen useamman vuoden ajan ei ole kaikille helppoa. Kouluviihtyvyys on myös viihtyvyyttä omassa luokassa ja omien luokkalaisten seurassa. Viihtyvyyden kannalta on myös merkittävää se, onko omalla luokalla kavereita. Sosiaalisten suhteiden merkitystä kouluviihtyvyyteen ei kannata väheksyä. Pietarinen ym. (2008, 56) toteaaakin: ”Oppilaat raportoivat myös melko runsaasti ongelmista työrauhassa ja fyysisessä ympäristössä, mutta näillä ei välttämättä ole yhteyttä koettuun hyvinvointiin. Sosiaalinen ympäristö vaikuttaisi olevan oppilaille keskeinen hyvinvointin tekijä --.”

Vaikka ei olisikaan kiusattu tai syrjitty, ei siltikään koulussa viihtyminen ole taattua. Opettajien kanssa toimeen tuleminen ja luokka-asteen tehtävien vaativuustaso ovat myös osa kouluviihtyvyyttä. Onko opetuksessa tarpeeksi haastetta vai onko liian vaikeaa? Suurissa luokissa yksilöllinen opetus saattaa kärsiä, sillä kaikki eivät opi uutta yhtä nopeasti.

Opetuksen tason ollessa liian helppo tai vaikea saattaa oppilas turhautua. Turhautunut oppilas taas puolestaan saattaa aiheuttaa häiriötä muille. Lindh ja Sinkkonen (2009, 16) kiteyttävät: ”--pitkään jatkunut epäonnistuminen koulussa alentaa oppilaan kiinnostusta ja motivaatiota sekä itseluottamusta tutustua uusiin oppimisen alueisiin.”

Juurikkalan (2008, 10-11) mukaan kaikilla oppilaille ei opettajan selostuksenkaan jälkeen ole yhtä hyvä tietotaitotaso lähteä tekemään annettuja tehtäviä. Kuitenkin koulun vaatimukseen kuuluu, että tehtävät on saatava tehtyä tietyssä ajassa ja loput jäävät kotiin tehtäväksi. Tämä asettaa tietynlaisen kilpailulähtökohdan myös oppitunnille. Se puolestaan voi vaikuttaa negatiivisesti oppilaan viihtymiseen koulussa.

Oppilaiden osallisuus luo myös viihtyvyyttä. Koulussa tehtävät projektit ja yhteiset tapahtumat antavat nuorille valmiuksia koulun jälkeistä elämää ajatellen, mutta myös mahdollisuuden vaikuttaa ja olla suunnittelemassa omaa oppimisympäristöään. Lairio huomauttaa (2009, 181): ”Kun lapsilla ja nuorilla on mahdollisuus vaikuttaa jo pienestä pitäen, he ovat kiinnostuneempia yhteiskunnallisista asioista myös myöhemmin. -- Terve ja turvallinen koulu on sellainen, jossa nuoret itse ovat mukana monin tavoin omaa työtään koskevassa päätöksenteossa.”

Oppilaan osallistaminen ja yhdessä ongelmien ratkominen tuo yhteenkuuluvuuden tunnetta ja antaa motivaatiota oppia lisää. Keskinen (2007, 102) kuvaakin tätä ilmiötä ongelma-perustaisen oppimisen kautta: ”Se tukee omaehtoista ja aktiivista tiedonhankintaa sekä hankitun aineiston laaja-alaista käsittelyä, jossa hyödynnetään jokaisen ryhmän jäsenen tietotaitoa ja kokemusta.”

Kuulluksi tuleminen ja tunne, että aikuinen kuuntelee on myös yksi osa koulussa viihtymistä. Opettajilla saattaa kuitenkin olla liian kiire kohdata jokaista sitä tarvitsevaa lasta. Kuraattoria ja koulupsykologia saattaa olla vaikea lähestyä ilman leimaamisen pelkoa. Kilpimaan (2008, 85) mukaan nykynuorilla on pula turvallisista aikuissuhteista, jopa joka viides 14-18-vuotias kokee hänen mukaansa kokee vanhemmuuden puutetta.

2.3 Nuorten kouluviihtyvyys nykypäivänä

Monissa kouluissa kouluviihtyvyyttä tutkitaan säännöllisesti. Kilpimaa (2008, 80) kiteyttää ikävät tulokset: ”Noin viidesosalla Suomen koululaisista on paha olla.” Monet koulut ovat huomanneet kouluviihtyvyysskyselyiden auttavan opettajia ja henkilökuntaa parantamaan työskentelyään ja ottamaan lasten ja nuorten tuntemukset huomioon sekä laatimaan parempia toimintasuunnitelmia seuraavalle lukuvuodelle. Ongelmat voidaan nimetä ja saada tietoa, miten nuoret meidän koulussa voivat.

”Ongelmat koulun työilmapiirissä ja kuulematta jäämisen tunne koulussa vähentyivät vuosikymmenen alussa. Sen jälkeen kokemukset kuulematta jäämisestä ovat pysyneet samalla tasolla, mutta työilmapiiriongelmat ovat hieman lisääntyneet. Vuosina 2008/2009 yläluokkalaisista 29–30 prosenttia koki ongelmia koulun työilmapiirissä ja jäävänsä kuulematta koulussa.” (Luopa ym. 2010, 21).

Muun muassa Kajaanissa tehdyn tutkimuksen raportista (Kouluviihtyvyysskyselyn vastauksia, 2008) käy ilmi, että ”tulos heittääkin koulun johdolle ja henkilökunnalle ison haasteen pystyä jatkossakin luomaan ilmapiiri, jossa hyvä mieli ja hyvä työskentely on mahdollista.” Raportissa ei kuitenkaan mainita, kuinka käytännön toteutukset tämän haasteen selvittämiseen ovat onnistuneet.

Suurin osa 2000-luvulla tehdyistä kouluviihtyvyysskyselyiden raporteista alkaa toteamuksella, että lasten ja nuorten viihtyvyys koulussa on hyvä tai erittäin hyvä. Kui-

tenkaan minkään kyselyn tuloksien mukaan koulussa ei koe viihtyvänsä edes suurin osa. vastaajista. Esimerkiksi Kajaanissa vuonna 2008 alakoulussa tehdyssä kouluviihtyvyysskyselyssä (Kouluviihtyvyysskyselyn vastauksia, 2008) tytöistä 59 % teki myönteisimmän valinnan ja pojista 62 %. MLL:n tekemän tutkimuksen mukaan (MLL, 2009) vuonna 2009 joka neljäs yläkouluikäinen poika vastasi viihtyvänsä koulussa huonosti tai todella huonosti. Myös Kouluterveyskyselyn 2010 mukaan 29% 8.–9.-luokkalaisista kokee koulun työilmapiirissä olevan ongelmia.

Miksi sitten lapset ja nuoret eivät viihdy koulussa? Moni alakouluikäinen lähtee innokain mielin päivittäin kouluun, mutta muutaman vuoden kuluttua näin ei enää ole. Tutkijoiden mukaan lapsen kehitysvaiheet huomioon ottaen näin ei pitäisi olla. Juurikkala (2008, 10) kertoo, ettei lasten kehitykseen kuulu tiedonjanon loppuminen tai uteliaisuuden sammuminen koulutaipaleen alkuvuosina.

Kuitenkin myös Kajaanin alakouluissa tehdyn kyselyn (Kouluviihtyvyysskyselyn vastauksia, 2008) mukaan vain 61 % kertoi viihtyvänsä koulussa. Kyselystä kertovassa raportissa huomautetaan myös, että kouluviihtyvyys laskee ylemmille luokille mentäessä. Mielestäni tämä tulos osoittaa, että koulussa ei viihdytä tarpeeksi. Kuinka voidaan olettaa lapsen jaksavan opiskella yhdeksän vuotta peruskoulussa ja sen jälkeen vielä toisella asteella, jos hänen kiinnostuksensa koulua kohtaan alkaa laimeta jo muutaman vuoden jälkeen?

Kouluviihtyvyyteen vaikuttavat monet seikat. Muun muassa kavereiden määrä ja suhde opettajiin ovat keskeisiä tekijöitä kouluviihtyvyydessä. Tampereella Raholan koulussa tehdyssä kyselyssä (Raholan koulun kouluviihtyvyysskysely, 2001) nousee esille ehkä tärkeimmät kouluviihtyvyyteen negatiivisesti vaikuttavat tekijät: kiusaaminen ja huonot sosiaaliset suhteet. Raportti (Raholan koulun kouluviihtyvyysskysely, 2001) tiivistääkin: ”jos oppilas vastasi viihtyvänsä huonosti, liittyi siihen usein ongelmia kaverisuhteissa koulussa ja vapaa-aikanakin.”

Vain pieni osa oppilaista viihtyy koulussa hyvin. Suurin negatiivinen vaikuttaja on koulukiusaaminen ja huonot sosiaaliset suhteet. En oleta, että lähes kaikki loput koululaisista tuntisi itsensä kiusatuksi, mutta mielestäni kyselyiden esille nostama kouluviihtymättömyyden määrä on liian suuri, ja iso tekijä negatiivisessa tuloksessa kiistämättä on kiusaaminen tai kaverisuhteiden puuttuminen.

Edellä mainittujen tutkimustulosten valossa mielestäni on hälyttävää, että koululaiset viihtyvät koulussa näinkin huonosti. Jos jo alakouluikässä kouluviihtyvyys on noinkin huonoa, mitä se on ylemmille luokille siirryttäessä? Opiskelumotivaatiota laskee huomattavasti huono viihtyvyyden taso. Onko siis ihme että koulupudokkaita tulee joka vuosi? Kiusaaminen koulussa tulisi saada loppumaan ja suhteet luokkakavereihin kuntoon, mutta käytännössä se ei ole niin yksinkertaista. Opettajien voimat eivät riitä, ja rahaa uusien työntekijöiden palkkaamiseen on vaikea saada. Kysymys kuuluukin, miksi koulussa ei viihdytä ja mitä viihtyvyyden parantamiseksi voitaisiin tehdä?

2.4 Opettajien kouluviihtyvyys

Keskusteluissa on ollut myös opettajien jaksaminen työssään. Yhä useammin esiin nousevat opettajien huonovointisuus ja työn rasittavuuden lisääntyminen. Tutkimuksen haastatteluaineistostakin ilmenee opettajien työn muutokset ja niiden vaikutus työssä rasittumiseen. ”Peruskoulun opettajalle merkittävin jaksamisen ja kuormittumisen konteksti on oppilaan kanssa tapahtuva vuorovaikutus, erityisesti sekä sosiaalisesti että pedagogisesti haasteelliset ongelmatilanteet ja niiden ratkaisut” (Onnismaa 2010, 18.) Onnismaa kiteyttää hyvin ajatuksen, siitä mikä opettajille on raskainta heidän työssään. Integroidut luokat ja suuret ryhmäkoot lisäävät opettajilta vaadittavia kohtaamisia oppilaan kanssa.

Opettajien työn tärkein ja suurin osa-alue on oppilaiden opettaminen ja tiedollisen osaamisen lisääminen. Kuitenkin Onnismaan (2010, 18) raportissa jaotellaan merkittävimmät tekijät opettajien jaksamisen ja kuormittumisen kannalta kolmeen osa-alueeseen: ”1) opettajan ja oppilaan väliseen, 2) opettajayhteisön sisäiseen ja 3) opettajan ja huoltajan väliseen vuorovaikutukseen.”

Huolestuttavaa onkin se, että opettajien suurin kuormittavuustekijä on vuorovaikutus oppilaan kanssa. Päivittäinen kohtaaminen ja vuorovaikutussuhteen luominen on kuitenkin merkittävässä asemassa opettajan työssä. Oppilaiden kanssa on keskusteltava päivittäin. Arkielämän ongelmat heijastuvat myös luokkahuoneeseen lasten käyttäytymisenä. Opettajan olisi erityisen tärkeää pystyä huomioimaan oppilaat, joilla on vaikeuksia.

Hakanen (2006, 34) kuvaa artikkelissaan *Opettajien työn imu ja työuupumus*, kuinka se, että ”ihminen sijoittaa työhön voimavarojaan saamatta odottamaansa vastinetta”, on opettajien työuupumuksen kannalta suurin tekijä. ”Opettajan oletetaan opettavan ja edistävän oppilaiden hyvien oppimistulosten saavuttamista, ja oppilaan odotetaan ponnistelemaan saamansa opetuksen mukaisesti. Jos nämä odotukset täyttyvät vain harvoin eivätkä opettajan ponnistukset saa minkäänlaista vastakaikua oppilaalta, opettaja tuntee, että hän ei saa vastinetta panostuksiinsa ja ajan mittaan kokemus vastavuoroisuuden puutteesta kehittyy. Tällöin opettajan, kuten kenen tahansa työntekijän, joka jatkuvasti kokee antavansa itsestään työlle enemmän kuin saa vastineeksi arvostamiaan asioita, kuormittuminen ja uupuminen todennäköisesti lisääntyy.” (Hakanen 2006, 34).

3 KOULUNUORISOTYÖN MONINAISUUS

3.1 Koulunuorisotyön määritelmää

Koulunuorisotyö on koulun puitteissa tehtävää nuorisotyötä. Nuorisotyöntekijä voi olla mukana koulun hankkeissa ja projekteissa, käydä koululla ja olla yhteydessä opettajiin sekä oppilaisiin tai koululla voi olla oma nuorisotyöntekijänsä, joka on mukana koulun arjessa päivittäin. Koulunuorisotyö on aika uusi käsite, ja sen määrittelemisen tarkasti on vaikeaa. Tässä opinnäytetyössä koulunuorisotyöllä tarkoitetaan nuorisotyöntekijän tekemää päivittäistä nuorisotyötä koulussa.

Pohjola (2010, 12) kiteyttää: ”Koulunuorisotyö on uusi ja mitä ilmeisimmin vahvistuva työmuoto. Käytössä olevien tehtävänimikkeiden kirjo on laaja ja määräytyy koulu- tai kuntakohtaisten tarpeiden mukaan. Kouluissa kun on opetussuunnitelmien perusteiden lisäksi yhä enemmän teema- ja projektiluonteista toimintaa. Vakiintuneita toimintoja ovat eri teemoihin liittyvät koulutukset ja projektit, kuten päihde- ja huumevalistus, tukioppilastoiminta, nivelvaiheen oppilaiden ryhmätykset ja oppilaskuntatoiminta sekä sosiaalisten taitojen vahvistaminen.”

Nuorisotyöntekijä ei ehkä voi opettaa teoria-aineita, mutta hän voi olla vastuussa esimerkiksi päihde- tai liikennekasvatuksesta. Toiminnallisten ja osallistavien menetelmien käyttö lisääntyy nykyään myös opettajien keskuudessa, ja niitä sovelletaan yhä enemmän koulumaailmaan. Tämä on esimerkki siitä, kuinka koulussa voidaan myös nuoriso-

työn avulla tukea lasten oppimista ja opetusta. Kouluissa on kova tarve aikuiselle, jolla on aikaa kohdata oppilas yksilönä. (Nevanpää & Lappi 23-24).

Koulunuorisotyön tarve nousee Pohjolan (2010, 1) mukaan koulun arjesta ja arjen tarpeista sekä moniammatillisen yhteistyön monimuotoisuuden lisäämisen tarpeesta: “Yksi tällainen rajat ylittävä toimintamuoto on nuorisotyön sijoittuminen koulu yhteisöön tukemaan lapsia ja nuoria oppimisympäristöissään yhteistyössä koulun muiden ammattiryhmien, opettajien, erityisopettajien, kuraattorien, terveydenhoitajien ja kouluavustajien kanssa.”

Sosiaaliset taidot ovat tärkeitä jokapäiväisessä elämässä. Koulussa sosiaalista kanssakäymistä ei voi välttää. Luokassa tapahtuvien konfliktien ja kahnausten jäljet saattavat johtaa pitkälle tulevaan. Raina & Haapaniemi (2005, 108) toteaa: ”Yksilön kehitykselle on tärkeää, että häneen suhtaudutaan hyväksyvästi ja ymmärryksellä. Osallisuus ryhmään ei ole helppoa. Ollessaan ryhmän jäsenenä lapsi hakee hyväksyntää muilta. Useimmilla on muistoja lapsuudesta tai nuoruudesta siitä, että aikuinen on ymmärtänyt tai kohdellut väärin nimenomaan ryhmässä ollessamme. Usein nämä muistot liittyvät kouluun, päiväkotiin tai kerhoon, valitettavasti.”

Koulunuorisotyöllä pyritään myös vaikuttamaan lasten viihtyvyyden lisäksi ja sen kautta koulupudokkuuden vähenemiseen, syrjäytymisen ennaltaehkäisyyn ja positiivisen vuorovaikutuksen myötä oppimistuloksien paranemiseen. Nuorisotyön muotoja on monia ja jokainen koulu tarvitsee omanlaisensa kehyksen toteuttaa sitä. “Yhtä kaikki, kysymys on haasteesta, miten koulussa voisi olla enemmän sosiaaliin taitoihin liittyvää osaamista ja sosiaalisuuteen ohjaamista. Nivelvaiheet, siirtymiset luokka-asteelta toiselle, koulukiusaamisen liittyvät kysymykset, erilaiset teemapäivät tai yhteiskunnan rakenteelliset muutokset aiheuttavat koululle pieniä ja isoja uudistumisen haasteita.” (Pohjola 2010, 3-4).

3.2 Koulunuorisotyön vaikutusmahdollisuudet oppilaiden viihtyvyyteen

“Hyvässä koulu yhteisössä sekä oppilaat että opettajat viihtyvät ja kokevat olevansa arvostettuja juuri sellaisina kuin ovat, olivatpa heidän vahvuutensa ja lahjakkuutensa mitä lajia tahansa.” (Öhman 2010, 1.) Kouluviihtyvyyden parantamiseen tarvitaan koulukiusaamisen vähenemistä ja sen ennaltaehkäisyä sekä luokkahengen kohotusta unohta-

matta yhteenkuuluvuuden tunteen parantamista. Koulunuorisotyöllä on mahdollisuus puuttua ja vaikuttaa näihin asioihin. Opettajien työaika kuluu lasten ja nuorten tiedollisen kehityksen tukemiseen ja opettamiseen. Näin ollen täysipainoinen luokan ilmapiirin ja yhteishengen ylläpitäminen saatiikka niiden kohotus lisää työtaakkaa, ja se jää siksi helposti vähälle huomiolle.

Koulunuorisotyöntekijän mahdollisuudet ovat toiset. Hän voi keskittyä pelkästään sosiaalisiin suhteisiin ja luokan sisäisiin ongelmiin. Opettajan roolista poikkeavalla aikuisella on hyvät mahdollisuudet tarttua oppilaiden sosiaalisten ongelmien ratkomiseen. Kivistö (2005, 40) kuvaa aineopettajien käsitystä oppilaistaan hyvin rajoittuneiksi ja korostaa luokanvalvojen kohtaavan luokkansa harvoin. Hän huomauttaa, että nuorisohjaajalla, koulumaailmassakin toimiessaan, on paremmat mahdollisuudet oppia tuntemaan oppilaat syvemmin ja näin ollen hänen mahdollisuutensa vaikuttaa luokan sosiaalisiin suhteisiin paranee.

Kun luokka ja sen sisäiset yksilöt voivat paremmin, on myös koulumenestykseen paremmat mahdollisuudet. Lindh ja Sinkkonen (2009, 10-11) kiteyttävät: ”Luokan ilmapiirin kehittämisen menetelmiä edustavat parhaiten juuri yhteisöllisyyttä, kuten luottamusta ja tasa-arvoista ongelmanratkaisua vaalivat toiminnat. -- jonka tavoitteena on luoda koulusaavutusta vahvistava henki luokkaan.” Myös Sarah (2005, 37) huomauttaa, että nuorisotyöntekijänä koulussa työskentelevällä koulunuorisotyöntekijällä on erilainen katsantokanta asioihin, ja hän usein suhtautuu nuoriin ilman kouluun liittyvien seikkojen tuomaa ennakkokäsitystä.

Rennomman leikkihetken jälkeen lapset jaksavat keskittyä opiskeluun paremmin ja tuntevat olonsa virkistyneiksi. Toisten kanssa yhdessä touhuttu tuokio antaa myös sosiaalisia virikkeitä ja yhteenkuuluvuuden tunnetta. Uuden kirjansa *Kymmenen kysymystä kasvatukseen* (2011) artikkelissa *Mihin kosketus on hävinnyt aikuisten ja lasten suhteista* (28-30) Mäkelä kuvaa: “Ehkä hieman yllättäen tutkimuksissa on myös havaittu, että rymyleikin jälkeen eläinpentujen aivot ottivat kasvupyrähdyksen eli olivat valmiimpia oppimaan uutta. Tästä voisi ottaa oppia pohtiessa, miten edelleen kehittää suomalaista varhaiskasvatus- ja koulujärjestelmää: ehkä nimenomaan fyysisiä leikkejä lisäämällä myös ne lapset, joilla on oppimisvaikeuksia, selviäisivät paremmin ja näin koko koulu-yhteisön viihtyvyys paranisi. “

Koulukiusaaminen on yksi suurimpia ongelmia kouluissamme. Koulukiusaaminen on jokapäiväistä ja vaikea kitkeä pois. Kiusaamiseen puututaan, kun se tulee ilmi, mutta paljon kiusaamista tapahtuu myös opettajien näkemättä, eikä kaikesta uskalleta tulla kertomaan. Kohottamalla yhteishenkeä ja positiivisen ilmapiirin tukemisella voidaan vaikuttaa myös kiusaamisen vähenemiseen. ”-- lähes kaikissa tutkimuksissa on löytynyt yhteys positiivisen ilmapiirin ja oppilaiden vähenevien käyttäytymisen ongelmien väliltä”, Lindh ja Sinkkonen (2009, 138) kiteyttävät.

Kun kouluun asettuu nuorisotyöntekijä, joka kuuluu koulun jokapäiväiseen elämään, antaa hän nuorille mahdollisuuden matalan kynnyksen aikuissuhteeseen. Tämä auttaa nuoria puhumaan vaikeistakin asioista ja vähentää kuraattoreiden ja psykologien luomaa leimaantumisen pelkoa. (Lehtonen 2005, 59.)

3.3 Ongelmia koulunuorisotyössä

Koulunuorisotyö on uusi menetelmä ja sitä on tutkittu vähän. Tämän vuoksi on vaikea saada tukea väittämille, joiden mukaan koulunuorisotyö on hyödyksi ja parantaa koulu-laisten viihtyvyyttä. Koulumaailma on myös tiukka ja hierarkia vakiintunut. Tämän vuoksi on myös vaikea saada koulut vakuuttuneiksi siitä, että heille on eduksi, jos koulussa olisi koulunuorisotyöntekijä. Sarah (2005, 37) huomauttaakin: ”Myös koulussa nuorisotyön ja koulun erilaiset kulttuurit saattavat vaikeuttaa yhteisten ratkaisujen löytämistä silloin, kun nuorisotyöntekijä vain vieraillee koulussa.”

Koulumaailmaan astuvalle nuorisotyöntekijälle ei ole vielä omaa lokeroa ja paikkaa, mihin asettua. Sekä koulujen työyhteisöissä että oppilaissa tämä saattaa aiheuttaa hämmennystä ja jopa paheksuntaa. Kivistö (2005, 41) kuvaa artikkelissaan omia kokemuksiaan koulunuorisotyöntekijän paikan löytämisestä seuraavasti: ”Jo käsitys nuorisotyöntekijästä koulussa aiheutti monelle sekaannusta ja hämmennystä. Monella nuorella ei ollut aavistustakaan mitä voisin koululla tehdä ja mihin ”kastiin” kuuluin. Olinko opettaja, kouluavustaja vai olinko joku ulkopuolinen tarkkailija joka kaivoi esille epäkohtia. Eikä ihmettely rajoittunut vain nuoriin vaan myös työyhteisö oli pitkään hämmentynyt uudesta ammattiryhmästä opettajien huoneessa. Moni piti minua aluksi jonkinlaisena avustajana --.”

Rahoitus on yksi ja ehkä suurin ongelma. Kuntien ja koulujen rahat ovat vähissä, joka paikasta yritetään säästää. On vaikea katsoa pitkällä tähtäimellä nyt isoja kuluja aiheuttavia asioita. Koulunuorisotyöntekijän palkkaaminen vaatii lisää rahallista resurssia koululta.

Resurssipulan vuoksi koulunuorisotyökokeiluja onkin tehty niin, että nuorisotyöntekijä käy koululla tiettyinä päivinä viikossa. Kivistö (2005, 44) huomauttaa kuitenkin: ”Koulussa satunnaisesti vieraileva nuorisotyöntekijä toimii helposti hieman enemmän ”palvelun tarjoajana” keskittyen joko pelkästään yksilöiden parissa tehtävään työhön tai erilaisiin teemapäiviin kuten ryhmäytyksiin.” Sarah (2005, 37) löytää myös vakituisena koulunuorisotyöntekijänä toimimisesta kritisoitavaa: ”Kääntöpuolena voi olla se, että hän näin menettää joitain nuorisotyöntekijän erilaisen tarkastelukulman vahvuuksia.”

4 TUTKIMUKSEN TOTEUTUS

4.1 Tutkimustehtävä ja menetelmä

Tutkimukseni kohteena on koulunuorisotyö ja sen vaikutus kouluviihtyvyyteen. Tutkimuksen kohdejoukkona ovat kyseisen koulun oppilaat ja opettajat sekä oppilaat, jotka ovat jo lähteneet muihin kouluihin. Työni tavoite on saada tietoa koulunuorisotyön vaikutuksesta kouluviihtyvyyteen. Tutkimusongelmani on: Kuinka koulunuorisotyö vaikuttaa kouluviihtyvyyteen?

Tutkimusongelman rajaus onnistui kohtuullisen vähällä vaivalla. Sen täsmentäminen ja kohdistaminen oli kuitenkin kohtalaisen haastavaa. Jo alusta asti kiinnostuksen kohteena olikin koulunuorisotyö. Muutamien tutkimusongelmavaihtoehtojen pohdinnan jälkeen esiin nousi ajatus kouluviihtyvyydestä. Se tuntui heti kiinnostavalle.. Sen jälkeen pyöritelin pääaiheena koulunuorisotyötä ja näkökulmana kouluviihtyvyyttä ja etenkin koulunuorisotyön vaikutusta siihen. Lopulta sain monien avustajien eteenpäin tuuppimana muotoiltua tutkimusongelman nykyiseen muotoonsa.

Kun löytyi yhteistyökoulu, jossa tehdään koulunuorisotyötä hyvällä ja vankalla pohjalla, alettiin pohtia kuinka tutkimus haluttaisiin suorittaa. Aluksi ajattelin tehdä kyselytutkimuksen ja syvähaastatteluja muutamille vastaajille. Tutkimusaiheen ongelmallisuuden

takia päädyin kuitenkin teemahaastatteluihin. Opinnäytetyössä käytetään tapaustutkimuksen tyyppisesti kyseistä koulua ja sen toiminnasta saatuja tuloksia. Sen piirteiden mukaisesti tulokset eivät ole suoraan yleistettävissä, mutta niiden taustalta nousevat teemat ovat.

Tutkimusta varten keräsin tietoa ja kokemuksia nuorilta ja opettajilta teemahaastattelun menetelmin. Pääaineiston muodostivat oppilaiden, jotka olivat sillä hetkellä koulunuorisotyön piirissä kyseisessä koulussa, haastattelut. Opettajien näkökulma tuntui merkittävältä ja siksi se otettiin mukaan. Haastattelin muutamia koulun opettajia heidän näkökulmansa esille tuomiseksi. Tuloksissa sivutaan opettajienkin työhyvinvointia ja koulunuorisotyön vaikutusta siihen.

Koulunuorisotyön pitkäkestoisen vaikutuksen tutkiminen osoittautui haasteelliseksi. Aineistoa koulunuorisotyön loppumisen tuntemuksista saatiin haastatteleamalla oppilaita, jotka ovat jo lähteneet muualle opiskelemaan, eivätkä näin ollen ole enää koulunuorisotyön piirissä.

4.2 Tapaustutkimuksen ja haastattelumenetelmien määrittelyä

Tapaustutkimuksen määrittelemisen ei ole yksiselitteistä. Yhteistä kaikille tapaustutkimuksille kuitenkin on tutkittavan ilmiön todellisuus ja sijoittuminen nykyhetkeen. Puhuttaessa tapaustutkimuksesta tarkoitetaan usein kokonaisvaltaista ilmiöön kohdistuvaa tutkimista, eritoten kvalitatiivisessa tapaustutkimuksessa keskitytään enemmän prosessiin ja ympäristöön sekä uuden oivaltamiseen. Usein tapaustutkimuksen luonteeseen kuulu myös nykyisyyden ymmärtämisen lisäksi menneisyyden sidonnaisuus tähän hetkeen ja tulevaisuuden pohdinta, kokonaisvaltaisen aikakäsityksen ymmärtäminen. Tapaustutkimukselle tyypillistä on myös teorioiden yhdistely ja kokemuksen konteksti. (Syrjälä ym. 1996, 10-13).

Tapaustutkimuksessa tietoa haetaan erityisesti ilmiön toiminnasta ja pyritään ymmärtämään sitä laajemmin. "Tapaustutkimusanalyysi ei siis pyri yleistettävyyteen sellaisin keinoin kuin esimerkiksi survey-tutkimus, mutta pyrkiessään ymmärtämään ja tulkitsemaan syvällisesti yksittäisiä tapauksia niiden erityisessä kontekstissa, se hakee tietoa ilmiöön liittyvän toiminnan dynamiikasta, mekanismeista, prosesseista ja sisäisistä 'lainalaisuuksista' sellaisella tavalla, että tutkimuksen tuloksilla voidaan osoittaa olevan

laajempaa sosiokulttuurista merkitystä ja siten jonkinlaista yleistettävyyttä tai siirrettävyyttä.” (Jyväskylän yliopisto, 2011).

Tässä opinnäytetyössä on paljon piirteitä tapaustutkimuksesta. Aineisto on kerätty yhden koulun oppilailta haastatteluiden avulla. Teemahaastatteluiden ja monipuolisen aineiston avulla ilmiötä pyritään tarkastelemaan eri osapuolten näkökulmasta. Kouluviihtyvyys on ajallisesti sekä ympäristöltään tiukasti kiinni tässä hetkessä ja koulumaailmassa. Opinnäytetyössä ei vertailla eri kouluista saatuja tuloksia. Aineistoa ei ole pyritty haalimaan laajalti, vaan sen keruussa on keskitytty ilmiön perusteelliseen tarkasteluun.

Laadullisen tutkimuksen haastattelumenetelmät on jaettu kolmeen pää ryhmään: strukturoitu haastattelu, puolistrukturoitu haastattelu ja ei-strukturoitu eli avoin haastattelu. Strukturoidussa haastattelussa lomakkeella on valmiina kysymykset, joihin kaikki haastateltavat vastaavat järjestyksessä. Tätä haastattelumenetelmää käytetään kun tutkittavana on hyvin yhtenäinen joukko saman kaltaisia henkilöitä. (Metsämuuronen 2006, 114). Hirsjärvi & Hurme (2001, 45) pohtii strukturoitua haastattelua seuraavasti: ”Strukturoidun haastattelun suurimpana vaikeutena on haastattelulomakkeen ja kysymysten muotoilu. Itse haastattelu on varsin helppo toteuttaa ja, ja kuhunkin vastaukseen kuluu melko lyhyt aika.”

Puolistrukturoitua haastattelua on kutsuttu myös teemahaastatteluksi sen toimintaperiaatteen vuoksi. Puolistrukturoidussa haastattelussa haastattelija on etukäteen valinnut tiettyjä teemoja, joista keskustelee haastateltavan kanssa. Tarkkoja kysymyksiä tai tarkkaa järjestystä haastattelun etenemiselle ei ole tässä mallissa asetettu. Teemahaastattelua käytetään usein muun muassa, jos pyritään selvittämään haastateltavien itsensä heikosti tiedostamia asioita tai tutkitaan arkaa aihetta. (Metsämuuronen 2006, 115). Hirsjärvi & Hurme (2001, 47) kiteyttääkin: ”Puolistrukturoiduille menetelmille on siis ominaista, että jokin haastattelun näkökohta on lyöty lukkoon, mutta ei kaikkia.”

Ei-strukturoitu eli avoin haastattelu on haastattelumenetelmistä vapain. Siinä haastattelutilanne muistuttaa lähinnä vapaata keskustelua. Haastattelija ei itse ohjaa keskustelun kulkua, vaan haastateltava saa vapaasti kertoa kokemuksistaan. Usein tällaisista haastatteluista kertyy paljon materiaalia. Avointa haastattelua käytetään usein, jos haastateltavia on vähän tai heidän kokemuksensa tutkittavasta asiasta vaihtelevat paljon. Tätä me-

netelmää käytetään muun muassa arkaluontoisten ja huonosti muistettujen asioiden tutkimisessa. Työmäärällisesti tämä on haastattelumenetelmistä työläin, mutta sillä päästään myös tutkittavaan aiheeseen syvälle. (Metsämuuronen 2006, 115).

Tässä työssä on käytetty puoli-strukturoitua haastattelua eli teemahaastattelua aineiston keräämiseksi. Haastatteluiden runko koottiin teemoista, joilla pyritään pureutumaan tutkimusongelman selvittämiseen monipuolisesti. Teemahaastattelurunkoja laadittiin kolme: oppilaille, opettajille ja vanhemmille oppilaille. Kaikissa haastattelurungoissa käsiteltiin samoja teemoja hiukan eri näkökulmista.

4.3 Haastatteluiden toteutus

4.3.1 Haastateltavien valinta

Keskustelin koulunuorisotyöntekijän kanssa siitä, kuinka haastateltavat tulisi valita. Aluksi ajattelimme valita haastatteluihin henkilöitä, joita hän tuntee parhaiten ja joiden hän tietää olevan sanavalmiita. Keskustelimme tällaisen valintaperusteen vaikutuksesta tuloksiin. Yhdessä päätimme lopulta, että osa haastateltavista valitaan sattumanvaraisesti ja osan nuorista koulunuorisotyöntekijä pyytää mukaan sillä perusteella, ketkä ovat olleet paljon hänen toiminnassaan mukana.

Loppujen lopuksi kuitenkin haastateltavien joukko muuttui matkan varrella paljonkin. Aluksi haastateltavia piti tulla yhteensä kymmenen, mutta lopulta heitä oli neljätoista. Myös alkuperäisistä haastateltavista jäi pois muutamia ja pois jääneiden nuorten tilalleen napattiin etsittiin henkilöitä, jotka sattuiivat olemaan paikalla ja joiden vanhemmat saatiin puhelimitse kiinni.

Muutoksia haastateltavien joukkoon aiheutti muun muassa tutkimusluvan saaminen. Jokaiselta alaikäiseltä haastateltavalta oli saatava huoltajan lupa, jotta häntä voitiin haastatella opinnäytetyötä varten. Alustavasti oli suunniteltu, että luvat kysytään kirjallisesti, mutta aikatauluongelmien vuoksi osalta nuorten huoltajista kyseinen lupa hankittiin ennen haastattelua puhelimitse, ja kirjallinen lupalappu toimitettiin myöhemmin.

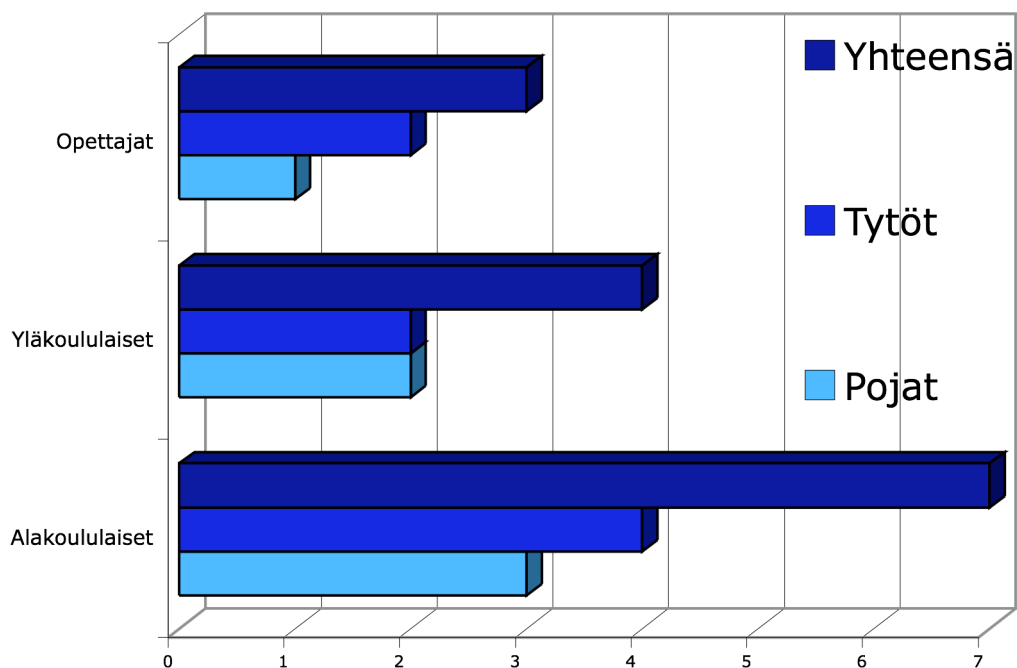
Kaiken kaikkiaan haastateltavien joukko muodostui siis satunnaisesti valituksi tulleista henkilöistä. Nuorten kohdalla muutoksia haastateltavissa tapahtui viime hetkille saakka.

Tulosten kannalta tämä oli vain eduksi, sillä nuoret eivät ennättäneet keskustella etukäteen keskenään haastattelutilanteesta. Vastaukset olivat näin ollen spontaaneja sekä täysin omia mielipiteitä ja kokemuksia.

4.3.2 Haastateltavat

Koulunuorisotyöntekijän lisäksi haastateltavia oli yhteensä neljätoista. Kuusi poikaa/miestä ja kahdeksan tyttöä/naista. Haastateltavat muodostivat kolme perusjoukkoa: oppilaat, jotka olivat haastattelu hetkellä kyseisessä alakoulussa, tutkittavassa koulussa töissä olevat opettajat sekä oppilaat, jotka ovat jo lähteneet kyseisestä alakoulusta yläkouluun.

Tällä hetkellä koulussa olevia oppilaita osallistui haastatteluun yhteensä seitsemän. Heistä kolme oli poikia ja neljä tyttöä. Koulun opettajakunnasta valikoitui haastatteluun kolme opettajaa, kaksi naista ja yksi mies. Vanhempia oppilaita, jotka olivat jo siirtyneet yläkoululle osallistui haastatteluun yhteensä neljä. Heistä kaksi olivat poikia ja kaksi tyttöä.

Kuvio 1. Kohdejoukon jakaantuminen

Haastatellut alakoulun oppilaat olivat kaikki viides–kuudesluokkalaisia. Osa heistä oli ollut alemmilla luokilla muualla koulussa, mutta siirtyneet eri syistä tämän koulun oppilaiksi. Suurin osa oli kuitenkin ollut koulussa koko alakouluaikinsa. Haastateltavat nuoret olivat tarkoituksella alakoulun ylimmillä luokilla olevia oppilaita, sillä koulunuorisotyöntekijä toimi säännöllisesti heidän kanssaan ja he olivat näin ollen olleet myös piimpään koulunuorisotyön piirissä.

Opettajista kaikki olivat olleet saman koulun työntekijöitä yli kymmenen vuotta. Osalla oli työkokemusta opettamisesta myös muista kouluista, joissa ei ollut koulunuorisotyöntekijää. Kaikki opettajat olivat työnkuvansa kautta päässeet seuraamaan hyvin läheltä koulunuorisotyöntekijän työskentelyä ja sen vaikutuksia. Haastatteluun valikoituneet opettajat olivat työhistorialtaan ja ajattelumaailmoiltaan kuitenkin hyvin erilaisia.

Vanhemmat oppilaat olivat haastattelu hetkellä kaikki seitsemännen luokan oppilaita. He olivat nyt ja olleet aiemminkin eri luokilla. Vanhemmista oppilaista kaikki olivat olleet paljon tekemisissä alakoulussa ollessaan koulunuorisotyöntekijän kanssa sekä mukana ryhmissä, joita hän oli tuolloin ohjannut.

4.3.3 Haastattelurunko

Haastattelin koulunuorisotyöntekijää ennen muiden haastateltavien valintaa. Tein paperille kysymyksiä teemoista, joista halusin hänen kanssaan keskustella. Kaikki kysymykset olivat kuitenkin avoimia ja jättivät omalle kerronnalle paljon tilaa. Pääpiirteittäin pyrin haastattelussa hankkimaan taustatietoja hänen työstään ja työnkuvastaan sekä työntekijän omia kokemuksia työnsä vaikutuksista.

Ennen muita haastatteluja tein kolme teemahaastattelurunkoa, jokaiselle haastattelu-ryhmälle omansa. Haastattelin jokaista henkilöä vain kerran. Jaottelin kaikki haastattelurungot teemoihin, joista keskustelin haastateltavien kanssa. Teemahaastattelurungossa oli viisi pääteemaa. Jokaisesta teemasta tein alakysymyksiä, joiden avulla pyrin pääsemään kuhunkin teemaan paremmin sisälle.

Pyrin jättämään tilaa myös haastateltavien omalle kerronnalle. En noudattanut orjallisesti haastattelurungon alakysymyksiä tai teemojen järjestystä. Kukin haastattelu kulki hyvin paljon omalla painollaan. Kaikilta haastateltavilta en kysynyt täsmälleen samoja

kysymyksiä, vaan pyrin yksilöimään kysymykset kullekin sopivimmiksi tilanteen mukaan. Keskustelin kuitenkin kaikista teemoista kaikkien haastateltavien kanssa. Haastattelurunko toimi vain muistilappuna ja ohjaavana apuna, kysymykset ja niiden tarkat muodot vaihtelivat haastattelukohtaisesti.

4.3.4 Haastattelu prosessi

Haastattelut tehtiin lyhyellä varoitusajalla kahtena eri päivänä. Koulunuorisotyöntekijän sairastumisen vuoksi haastatteluiden sopiminen ja aikataulun muutokset viimeingassa aiheuttivat painetta aineiston keräämisestä ajoissa. Haastattelut toteutettiin vuoden 2011 huhtikuun kahtena ensimmäisenä tiistaina. Haastattelupaikkana toimi kyseinen alakoulu ja paikallisen yläkoulun väliaikaisrakennus. Kaikkia haastateltavia haastattelin kerran. Oppilaiden haastattelut olivat kestoltaan n. 7-15 minuuttia. Opettajien haastattelut kestivät kaikki lähemmäs puolituntia. Aineistoltaan haastattelut olivat hyvin erilaisia ja niistä saatu informaatio vaihteli suuresti. Haastatteluiden kesto määräytyi teemoista kumpuavien haastateltavien kokemusten kerronnan mukaan.

Aikataulujen yhteensovittaminen haastateltavien ja omien koulutöideni vuoksi oli vaikeaa, joten jo kahden pitkän haastattelupäivän aikaansaaminen oli onnekas sattuma. Niinkin lyhyessä ajassa oppilaat kertoivat hyvin kokemuksiaan. Ennätin hyvin käydä kaikki suunnittelemani teemat läpi kaikkien haastateltavien kanssa. Haastattelurunko muokkautui hieman ensimmäisten haastatteluiden jälkeen. Aineistoa käsitellessä huomasin esille nousevia kiinnostavia teemoja, joita muutama haastateltava toi omaaloitteisesti esille hyvinkin yhtenäisesti.

Haastattelut onnistuivat hyvin. Kaikki haastateltavat olivat erilaisia ja haastattelijana kohtasin tämän vuoksi ongelmia. Olisi ollut hyvä tutustua haastateltaviin ennakolta, jotta haastattelukysymykset olisi voitu yksilöidä paremmin. Tosin tämä olisi taas asettanut ristiriidan tutkimustuloksia ajatellen. Olen kuitenkin tutkijana ja haastattelijana kokematon, eikä kykyni soveltaa haastatteluita nopeasti täysin erilaiselle ihmiselle sopivaksi ole hyvä.

En tuntenut ketään haastateltavaa ennakolta. Näin ollen tutkijan läsnäolo haastattelutilanteessa vaikutti tuloksiin mahdollisimman vähän. Ennakkoasenteet ja vuorovaikutus eivät päässeet syntymään suuriksi. Kuitenkin näen myös haittana sen, etten tuntenut

haastateltavia. Osasta oppilaista olisi voinut selvästikin saada selkeämpiä ja totuudenmukaisempia vastauksia kysymyksiin, jos heidän taustoistaan olisi tiennyt jotain ennakolta. Kaiken kaikkiaan haastattelut onnistuivat hyvin ja materiaali, jota sain, oli luotettavaa ja asiallista.

4.4 Aineiston analyysi

Haastatteluiden nauhoittamisen jälkeen aineisto yleensä kirjoitetaan tekstiksi. Tätä kutsutaan puhtaaksikirjoittamiseksi, eli litteroinniksi. Kirjoittamisvaiheessa aineistoa voidaan karsia, esimerkiksi kirjoittamalla vain haastateltavan puhe tai vain tärkeät teemat. Litteroinnin tarkkuus riippuu tutkimusotteesta ja tutkimustehtävästä. Tämä kuitenkin tehdään yleensä siksi, että se antaa analyysivaiheessa enemmän mahdollisuuksia. (Hirsijärvi & Hurme 2000, 138-140).

Opinnäytetyöni tutkimusta varten haastattelut nauhoitettiin mp3-soittimelle, josta ne olivat helppo siirtää koneelle purkamista varten. Kirjoitin, eli litteroin, kaikki haastattelut sanasta sanaan. Täyte sanojen pois ottoa jouduin miettimään, jotta olisin saanut aineistosta selkeämpää. Päädyin kuitenkin litteroimaan haastattelut ilman minkään laista karsintaa. Tällä pyrin siihen, ettei haastateltavan sanominen vääristyisi.

Jokainen haastattelu oli omanlaisensa kirjoittaa. Varsinkin oppilaiden haastatteluiden kestot olivat yllättävän saman mittaisia, mutta kirjoitettuna ne vaihtelivat kahdesta sivusta viiteen sivuun. Asia määrä vaihteli paljon. Nimesin litteroidut haastattelut haastattelu järjestyksen ja sen mukaan olivatko haastateltavat opettajia, oppilaita vai vanhempia oppilaita.

Litteroinnin jälkeen aloin ryhmitellä vastauksia aihepiireittäin. Teemahaastattelurungon mukaan haastatteluaineistot olivat helppo aluksi jakaa ryhmiin. Pilkoin haastattelut teemojen mukaan osiin ja kokosin samaa teemaa käsittelevät vastaukset yhteen. Tein myös muita teemaryhmiä sen mukaan, kun niitä nousi aineistosta esille. Teemojen sisällä tein myös jaottelua, muun muassa sen mukaan oliko kyseessä negatiivinen vai positiivinen ilmaus. Aineiston teemoittelu auttoi tulosten kokoamisessa. Hirsijärvi & Hurme (2000, 142) huomauttavat: ”- - kyseessä on samalla jo lukemis- ja analyysivaiheen alku. Tutkijan on pyrittävä tavoittamaan haastatteluvastauksen olennainen sisältö.”

5 TUTKIMUSTULOKSET

5.1 Koulunuorisotyön vaikutus oppilaiden viihtyvyyteen

Oppilaiden haastatteluaineistosta nousi selkeästi esiin, että yhteisöllisyyttä edistävillä tunneilla on positiivista vaikutusta koulussa viihtymiseen ja oman luokan hyvään ilma-
piiriin. Niitä tunteja odotetaan innokkaasti ja ne saavat kouluun tulemisen tuntumaan helpommalta. Kun omassa luokassa on mukavampi olla yhteisöllisyyden lisääntyessä, on myös opiskelumotivaatio parempi ja tunneilla jaksaa keskittyä paremmin.

”No mun mielestä on ollu, et ku käyään paljon niitä asioita ja leikitään, et yritetään parantaa luokkahenkeä, et se on sellanen tärkein asia. Et ollaan kirjoitettu omia hyviäpuolia ja tämmöstä, et mun mielestä ne on semmosia tunteja et saa luokkalaisiin tutustua paremmin. Mun mielestä ne on auttanu asiaa et viihtyy. Et kyllä mä ainakin ootan niitä tunteja, et esim ku meillä on huomenna y-tunti niin se on silleen et jess. Kyllä niitä oottaa ja on mukavampi tulla kouluun.” (Oppilas 6)

”No ei oo niin tylsää ja ykspuolista. On vähän jotain erilaista. Ni se auttaa jaksamaan vähä paremmin.” (Oppilas 4)

Luokan kanssa yhdessä tekeminen koettiin yhdistävän luokkaa. Yhteisöllisyyttä edistävien tuntien vaikutus koettiin näkyvän eniten luokan arjessa ja jokapäiväisissä toimintatavoissa, kuten käyttäytymisessä. Yhteishengen muodostumisen ja ylläpidon lukuvuoden aikana koettiin tuovan piristystä ja mukavuutta koulunkäyntiin.

”Juu on ollu mejän luokalla tosi hyvä luokkahenki” (Oppilas 6)

”No jos y-tunteja ei ois meillä saattas olla ihan kuollu luokka.” (Oppilas 1)

”No ehkä se silleen et kaikki on aika niinku pirteitä ja mejän luokkaki ku siellä on kiva olla. Ei oo niinku joka päivä niinku et en mä haluu mennä kouluun.” (Oppilas 2)

Leikkien ja pelien mukanaan tuoma läheisyys ja toisten kanssa heittäytyminen koettiin auttavan ilmapiirin vapautumisessa. Leikkien koettiin lähentävän luokkaa entisestään ja antavan rohkeutta ilmaista itseään ja olla oma itsensä luokassa. Myös tutustuminen omiin luokkalaisiin koettiin helpommaksi toiminnallisten aktiviteettien ansiosta ja omiin luokkalaisiin uskallettiin ottaa aiempaa paremmin kontaktia toiminnan aikana.

”No jos se pitää vaikka halileikin, niin kyllä siinä pitää olla rohkeutta ja alkaa silleen tutustumaan toisiin... siinä kun saa olla silleen yhdessä toisten kanssa.” (Oppilas 4)

”Pitäs saaha leikkiä enemmän, ku se on niin kivaa.” (Oppilas 5)

Leikit ja pelit eivät yksinään ole nuorisotyön tarkoitus, mutta syvällisempien tavoitteiden ohella mukava yhdessä olo on myös tärkeää. Aineistosta nousi esiin, että mielialan koettiin nousevan mukavan ja yhteisen toiminnan myötä. Hauska tekeminen toi piristystä ja sen varjolla toisia opittiin tuntemaan paremmin. Tämän taas koettiin vaikuttavan luokan keskinäisiin suhteisiin ja sitä kautta kiusaamisen vähenemiseen sekä toisten hyväksyntään.

”Kaikilla on kivaa sen jälkeen. Kaikki on kavereita sen jälkeen keskenään.” (Oppilas 5)

”No joo, meillä on oikeestaan kaikki kavereita” (Oppilas 4)

”Kaikki on mun kavereita mejän luokassa. No ei ehkä ihan jokainen, mutta aika moni.” (Oppilas 6)

Yhteisöllisyyttä edistävillä tunneilla on myös tehty paljon muutakin kuin leikitty. Vakavista asioista, kuten päihteistä ja varastelusta, puhumisen ohella y-tunneilla koettiin olevan apua oman elämän hallintaan. Itsetunnon ja itseluottamuksen lisääntyminen koettiin paranevan tunneilla, joissa tunnepuolen asioita ja omien hyvien piirteiden olemassa oloa on käsitelty yhdessä. Tämän on koettu helpottavan sekä oman itsensä että luokkakavereiden tuntemista.

” Sitte just puhutaan asioista, että aika usein on tämmösiä, niinkun oli tällönen että jaetaan ryhmät ihan sekalaiset ja sieltä jokaisella on paperi ja jokainen ryhmässä oleva kirjottaa siihen susta jonkun hyvän asian. Ja sit ne laitettiin luokan seinälle. Että tällasia että kerrotaan positiivisia juttuja ja kaikkee tällasia. Osa on just leikkejä mut kuukilla ollaan vähän vähemmän leikitty. Et nyt tehään just kaikkee et mikä parantaa vähän omaatuntoa ja auttaa ymmärtämään et jokainen on hyvä tyyppi.” (Oppilas 6)

”Se on hyvä, koska saa olla silleen yhdessä toisten kanssa” (Oppilas 4)

Jo yläkouluun siirtyneet oppilaat muistavat myös muihin tutustumisen ja yhdessä toimimisen vaikutukset luokassa viihtymiseen. Jos luokassa oli vaikeuksia tai ongelmia, mieleen oli jäänyt nuorisotyöntekijän toiminta niiden selvittämiseksi. Nuorisotyöntekijä tuli puhumaan luokalle näistä asioista ja käsittelemään niitä heidän kanssaan. Tämän koettiin edesauttaneen näin ollen luokan positiivisen ilmapiirin säilymisessä.

”No se (luokkahenki) niin ku tuli paljon paremmaks ku oli sellasia. Ja sit ku jos oli vaikka niinku jotenki huonommin niin nuorisotyöntekijä sai tietää niistä asioista ja tuli sit puhuun siitä koko luokalle” (Vanhempi oppilas 2)

Yläkoulun oppilaat kertoivat myös, että kokemuksistaan koulunuorisotyöntekijän työ vaikutti luokan ilmapiiriin positiivisesti. Kaikki haastatellut vanhemmat oppilaat olivat sitä mieltä, että koulunuorisotyön ja etenkin yhteisöllisyyttä edistävien tuntien vaikutus luokkahengen parantamisessa ja ylläpitämisessä oli merkittävä.

”Just joo silleen, ku olihan niinku, miten sen sanos, ku niillä tunneilla tutustu enemmän uusiin ihmisiin ja sit ku tehtiin kaikkee kaikkien kanssa niin kyl se silleen teki osansa” (Vanhempi oppilas 1)

Kysyttäessä kuinka nuorisotyöntekijän työskentely koululla vaikutti luokkaan ja luokan ilmapiiriin nousi aineistosta selkeästi esille, että vaikutusta on ollut. Vaikutuksen laatua ja määrää oli oppilaiden vaikea kuvailla, mutta negatiivisia ilmauksia ei käytetty lainkaan. Yhteys riitojen vähyyteen ja niiden helpompaan käsiteltävyyteen kävi kuitenkin selkeästi ilmi. Myös kaverisuhteiden paraneminen ja luokkalaisiin tutustuminen koettiin merkittäväksi.

”Kai se silleen vaikutti just yhteishenkeen, silleen et se vähän paranti sitä” (Vanhempi oppilas 4)

”No mejän luokka on ollu nyt alusta asti silleen et ei oo ollu niitä isoja riitoja, mut on kai se silleen vaikuttanu” (Oppilas 2)

”Joo, kai se vaikutti, ku silleen oli kivaa ja tutustu. Se oli kaikkien lempiopettaja” (Vanhempi oppilas 3)

”No on se silleen ku se on just puhunu niistä riidoista ja silleen. On se varmaan vaikuttanu seki” (Oppilas 3)

Yhteisöllisyyttä edistävien tuntien vaikutus kouluviihtyvyyteen on siis selkeä. Kun oppilaat tuntevat toisensa, ovat hyväksyneet toisensa ja tulevat toimeen toistensa kanssa, on koulussa helpompi ja mukavampi olla. Nuorisotyöntekijän pitämät tunnit vaikuttavat positiivisesti ryhmäytymiseen ja hyvän yhteishengen luomiseen sekä sen ylläpitoon. Kuten Aalto (2000, 9) toteaa: ”Ihminen tulee omaksi itsekseen parhaiten turvallisessa ilmapiirissä. -- Omana itsenään ihminen on selviytymiskykyinen ja tyytyväinen.”

5.2 Koulunuorisotyöntekijän toimenkuva

”No just ohjeistaa oppilaskuntaa toisen opettajan kanssa. Ja sitten nuorisotyöntekijä¹ käy välillä kaikilla tunneilla. Ja sitten joittenkin esim. enkun tunneilla ja atk tunneilla on käyny. Sit se pitää ainakin nelkeille, viikeille ja kukeille, en tiiä pitääkö nuoremmille, y-tunteja. Siellä leikitään ja meille kukeille se on puhunu päihdeasioista ja huumeista ja kaikista tälläsistä. Sellasta se on puhunu, et välillä ihan asiaa. Ja y-tunneilla leikitään usein, että ihan tämmönen rento tunti joista kaikki tykkää. En mä oikeestaan tiiä mitä muuta nuorisotyöntekijä tekee, jotain semmosta. Pyörii mejän kanssa tuolla käytävillä.” (Oppilas6)

Tässä koulussa koulunuorisotyöntekijällä on moninainen rooli. Hän toimii koko koulun oppilaiden ja työntekijöiden kanssa eri tavoin ja monipuolisesti. Koulunuorisotyöntekijä

¹ Opinnäyteyössä työntekijän nimi on korvattu kaikissa lainauksissa

pitää neljäs - kuudesluokkalaisille yhteisöllisyyttä edistäviä tunteja, näitä kutsutaan heillä y-tunneiksi. Tunneilla leikitään ja pelataan, mutta puhutaan myös vakavista asioista. Pelit, kuten keskustelunaiheetkin, on kohdistettu kullekin luokalle sen tarpeiden mukaan – parantamaan luokan yhteishenkeä, parantamaan oppilaiden itseluottamusta, auttamaan luokan sisäisiä ristiriitoja tai auttamaan muissa luokan sisäisten ongelmien käsittelyissä.

”Hän pitää paljon y-tunteja jolloin hän käy läpi tällaisia luokan yhteishenkeen liittyviä asioita ja tällaisia vaikkapa koulukiusaamiseen ja lasten välisiin suhteisiin liittyviä asioita. Ja on sitten kun on opettajista pula niin nuorisotyöntekijä on pitänyt tunteja ja ollut luokkaretkillä valvojana. Että aika lailla ne toinen toistaan tukevat toiminnat.” (Opettaja 3)

Tapahtumat ovat yksi piristävä osa koulun arkea ja sen toimintaa. Koulunuorisotyöntekijän yksi tärkeä tehtävä on myös olla järjestämässä ja suunnittelemassa tapahtumia yhdessä oppilaiden kanssa. Hän on myös vetovastuussa oppilaskunnan toiminnasta yhdessä toisen opettajan kanssa. Työntekijällä, joka ei ole opettaja, on mahdollisuus paneutua järjestämään perusopetuksen ulkopuolelle jääviä tapahtumia.

”Me juhlimme millon mitään, ruotsalaisuuden päivä juhlaa ja joskus meillä tehdään niin kun... no esimerkiksi syksyllä oli yhtäkkiä et pietään sellanen Afrikka aiheinen juhla ja sinne oli sit tehty esityksiä. Ja sitten tietysti kaikki normi kevät- ja joulujuhlat. Mut meillä on kaikennäköstä semmosta ylimäärästä toimintaa mun mielestä. Ja nimenomaan semmosta että oppilaita osallistetaan keskimäärästä enempi. Ja ne on kyllä semmosia mistä tykätään ja tuota niin niin. Ja niistä saa kyllä positiivista palautetta. Vanhemmatkin on aina et niin teillä on niin hirveesti kaikkee. Et ei täällä tarte olla huolissaan et ei ois virikkeitä.” (Opettaja 1)

Koulunuorisotyöntekijän toimenkuva on laaja ja se sisältää paljon erilaisia tehtäviä. Kuitenkin keskeisenä ja ohjaavana lankana hänen työssään on lasten viihtyvyyden parantaminen, hyvinvoinnin edistäminen ja opetussuunnitelmaa tukevien toiminnallisten tempausten organisointi. Kaikki nuorisotyöntekijän pitämät hauskat virikkeet ovat kuitenkin tarkkaan mietitty ja suunniteltu muutakin kuin pelkästään hauskanpitoa varten. Esimerkiksi sosiaaliset taidot ja tunneilmaisuus sekä ryhmätyöskentelytaidot, joita toiminnat kehittävät, ovat tärkeitä työelämässä ja niitä edellytetään yhteiskunnassa.

5.3 Tapahtumien vaikutus viihtyvyyteen

Tapahtumien merkitys koulussa viihtymiseen ei ollut niin selkeästi merkityksellinen kuin muu koulunuorisotyö. Tapahtumien koettiin olevan mukavia ja niistä pidettiin, mutta niiden merkitys viihtyvyyden lisääjänä ei ollut yhtä selkeä kuin omassa luokassa pidettyjen yhteisöllisentuntien. Haastatteluaineistosta nousi kuitenkin esiin tapahtumien, rutiineja rikkovien toimintojen, piristävä vaikutus koulunkäyntiin.

”Ne on aika hauskoja yleensä. Ne on.. ku ne tuo tylsään koulupäivään piristystä.”
(Oppilas2)

Erilaisen päiväohjelman myötä myös koulutyöskentelyyn koettiin tulevan lisää voimia. Tapahtumien piristävä vaikutus liittyi nimenomaan rutiineja rikkovaan ohjelmaan. Viikoittaisen lukujärjestyksen rutiininomainen läpikäyminen muuttui tapahtumien myötä ja antoi uutta voimaa koulunkäynnin arkeen.

”No ei oo niin tylsää ja yksipuolista. On vähän jotain erilaista, auttaa vähän jaksamaan paremmin.” (Oppilas 4)

Kysyttäessä miksi tapahtumia järjestetään oli vastaus yllättävä. Oppilaitoksen oletettiin järjestävän tapahtumia, jotta oppilaat viihtyisivät koulussa paremmin. Tietoinen koulun järjestämä vastapaino teoria-aineille mielletään liittyvän tapahtumien järjestämiseen selvästi.

”Varmaan siksi että ne viihdyttää oppilaita. Ettei aina oo vaan jottain matikkaa tai bilsaa.” (Oppilas 1)

Tapahtumat olivat suurelta osin oppilaskunnan hallituksen ja oppilaiden itsensä suunnittelema. Opettajajohtoiset suunnitteluryhmät keksivät ideoita ja hoitavat tapahtumien järjestelyt. Ne oppilaat, jotka olivat mukana toiminnan suunnittelussa, kokivat tämän mukavana keinona vaikuttaa koulussa tapahtuviin asioihin. Ne oppilaat, jotka eivät olleet itse niin kiinnostuneet tapahtumien suunnittelusta osasivat tuoda esille myös epäilyksensä.

”No riippuu paljon millasia ideoita tulee, jos joutuu laulamaan karaokee tai jotain niin sitten se ei oo kivaa.” (Oppilas 5)

Tapahtumien tuoma piristys koulun arjessa on oppilaille tervetullutta. Kuitenkaan niiden vaikutusta koulussa viihtymiseen ei mielletä niin selkeäksi kuin oman luokan keskinäisten toimintojen vaikutusta. Itse tapahtumien suunnittelu on opettavaista ja antaa nuorille mahdollisuuden vaikuttaa omassa koulussaan. ”Kun nuoret saavat olla mukana miettimässä toimintakeinoja ja toteutustapoja, heidän motivaationsa on korkeampi ja toiminnan tulokset paranevat. Nuorten sitoutuminen kasvaa ja he kokevat asiat enemmän omikseen, koska he saavat todellista vastuuta ja ovat vaikuttamassa asioiden toteuttamiseen.” (MLL:n julkaisu, 2001).

5.4 Onko koulunuorisotyöntekijälle on helpompi puhua?

Yläkoululaisten haastatteluaineistosta nousi esille, että koulunuorisotyöntekijälle on helpompi puhua kuin opettajille tai muulle koulun henkilökunnalle. Myös alakouluikäisistä oppilaista monet kokivat koulunuorisotyöntekijälle puhumisen helpommaksi.

”No siis sille oli selkeesti helpompi puhua, sille uskals niinku kertoo enemmän niitä sellasii juttui” (Vanhempi oppilas 2)

Koulunuorisotyöntekijän matalan kynnyksen aikuisuuden roolin lisäksi myös työntekijän vahva persoona tuntui helpottavan hänelle puhumista. Kuitenkin iloinen ja rauhallinen, monessa paikassa häääävä henkilö koettiin rauhallisemmaksi ongelmista puhuttaessa kuin muu koulun henkilöstö. Oppilaat kokivat nuorisotyöntekijän olevan läheisempi kuin opettajat.

”On nuorisotyöntekijälle mukavampi puhua, se on silleen rauhallisempi” (Oppilas 5)

”No koulunuorisotyöntekijä silleen, että.. en minä osaa selittää. Se vaan auttaa kivasti.” (Oppilas 1)

Aineistosta nousi myös esille, että suurin osa oppilaista koki koulunuorisotyöntekijän roolin erilaiseksi kuin opettajalla. Auktoriteettiasemasta huolimatta henkilö, joka ei ole

opettajan roolissa ja pitää hiukan vapaampia, mutta välillä vakava-aiheisiakin tunteja, koettiin enemmän kaveriksi kuin opettajaksi.

”Se oli vähä niinku kaveri samalla” (Vanhempi oppilas 4)

”No se on enemmän niin kuin pelkästään ope... niin se on enemmän kaveri” (Oppilas 4)

Oppilaat kokivat tärkeäksi, että koulussa on aikuinen, jolle voi puhua ongelmistaan ja jolla on aikaa kuunnella. Enemmän kaverina kuin opettajan pidetyn nuorisotyöntekijän koettiin olevan luontevampi kohde vaikeuksista avautumiselle kuin opettaja. “Koulun ja nuorisotyön kehittämishankkeen lähtökohtana olikin, että nuoriso-ohjaaja tuo koululle kaivatun lisää aikuisen, jolla on aikaa ja kiinnostusta nuoren kohtaamiseen. Hankkeen keskeisin tavoite oli yhteisöllisyyden vahvistaminen ja tätä kautta koulun työrauhan tukeminen.” (Pohjola 2010, 1)

5.5 Yläkouluun siirtyminen ja nuorisotyöntekijän puuttuminen sieltä

Yläkouluun mentäessä koulun rutiinit ja toimintatavat muuttuvat. Haastatellut oppilaat kokivat yläkoulun täysin erilaiseksi ympäristöksi, ja heidän oli vaikea ajatella millaisia vaikutuksia koulunuorisotyöntekijän puuttuminen oli tuonut mukanaan. Kuitenkin alakoulusta tuttujen y-tuntien ja luokan kanssa yhteisen toimien vaikutuksia olisi haluttu myös yläkouluun.

”No siis olihan se, ku nuorisotyöntekijältä pysty kysymään kaikkee ja onhan se vähän erilaista ollu, mut kyllähän tähän tottu myöhemmin” (Vanhempi oppilas 1)

”No on tää mukavempi koulu, ja tällä on paljon mukavia opettajia” (Vanhempi oppilas 3)

Vapaampia tunteja kaivattiin teoria-aineiden rinnalle helpottamaan koulun arkea. Hauskuutta ja kavereiden kanssa touhuamista koulupäivien aikana olisi toivottu myös yläkouluunkin. Alakoulusta mielessä olevat yhteisöllisyyttä edistävät tunnit miellettiin rennoiksi ja hauskoiksi. Näiden mielekäs merkitys teoriapainotteisen koulupäivän keventävän osana käy ilmi kaikista haastatteluista.

” Ois se kivempaa jos ois y-tunteja. Ne on vähän sellasia vapaampia tunteja ei tarvii mitenkään pöntätä ja niillä tunneilla oli aina hauskaa just” (Vanhempi oppilas 4)

Luokan hyvän ilmapiirin ja tutustumisen kannalta myös yläkoulussa olisi hyvä olla ryhmäyttävää toimintaa. Yhteisöllisyyttä edistävien tuntien merkitys luokkaan tutustumiseen yläkoulussa olisi kahden vastaajan mielestä myös tarpeellista. Itsensä esille tuomisen vaikeus luokassa käy selkeästi esille eräästä vastauksesta. Kun ilmapiiri luokassa on rento ja toisiin luokkalaisiin on tutustunut hyvin, uskaltaa oman mielipiteensä tuoda paremmin esille.

”No vois niissä vähän parantuu se yhteishenki ja kaikki uskaltaisi ehkä tulla paremmin ääneen” (Vanhempi oppilas 4)

Koulunuorisotyöntekijän puuttumista yläkoulusta ei koettu ongelmaksi. Kuitenkin koulunuorisotyöllä olisi selvästikin paikka myös yläkoulun arjessa viihtyvyyden parantajana. Kolehmainen (2005, 51) kertoo kokemuksistaan yläkoulussa tehtävästä nuorisotyöstä seuraavasti: ”Uudet seiskaluokkalaiset ryhmätetään syksyllä. Ryhmäyttämisessä tavoitellaan avoimen ilmapiirin luomista luokkaan ja oppilaiden tutustumista toisiinsa, niin, että ryhmähenki luokassa saataisiin nostettua esiin. -- Tarvittaessa teen myös muilla luokkatasoilla jatkoryhmäytyksiä esim. jos luokkaan on tullut uusia oppilaita. -- Useat osapuolet ovat kertoneet, että kokemukset ryhmäytyksistä ovat olleet positiivisia jamyönteisiä.”

5.6 Koulunuorisotyön vaikutus opettajien työhön

Koulunuorisotyöntekijä on opettajien työpari, niin oppilaiden kuin opettajienkin tuki sekä oppilaiden uskottu opettajan auktoriteetilla. Kaikki haastatellut opettajat olivat sitä mieltä, että koulunuorisotyöntekijä tuo henkisiä voimavaroja opettajan työhön ja edesauttaa selviämään koulun arjesta paremmin. Koulunuorisotyöntekijä muun muassa auttaa ratkomaan luokkien riitatilanteita ja kiusaamistapauksia. Hän voi olla opettajan puolesta yhteydessä huoltajiin tai keskustella luokan kanssa yleisesti kyseisestä ongelmatilanteesta. Tämä vie taakka pois opettajien hartioilta ja antaa ongelmien ratkomiseen myös toisen näkökulman opettajan rinnalle.

”Onhan se vaikuttanu positiivisesti ehtomasti. Että kun nuorisotyöntekijällä on kuitenkin vähän erilainen suhde oppilaisiin kun opettajilla on, tai kyllä se on selkeästikin erilainen. Että oppilaiden on helpompi lähestyä nuorisotyöntekijää. Ja silloin kun on tällöisiä pulmatilanteita niin kyllä se rooli on vähän erilainen ja silloin se tuntuu voimavaralta ja positiiviselta asialta kun työparina työyhteisössä on semmonen henkilö, joka pystyy vähän eri näkövinkkelistä. Että kyllä me puhutaan asioista etukäteen ja suunnitellaan vähän etukäteen miten tätä viedään eteenpäin, mutta että kun nuorisotyöntekijä käy tän asian läpi tai oma opettaja käy läpi niin se on pikkusen erilainen. Se on tärkeä ja vähän omanlaisensa juttu.” (Opettaja 2)

Koulunuorisotyöntekijällä on koulutuksensa ansiosta erilainen lähestymistapa kuin opettajilla. Hän on myös eri roolissa koulun sisällä kuin opettaja. Nämä seikat luovat asioiden käsittelyyn erilaista toimintapohjaa, joka saattaa auttaa asian eteenpäin viemisessä aivan eritavalla.

Opettajan työ on hyvin sidottua oppiaineisiin ja tunteihin, jotka on pidettävä. Erilaisella työnkuvalla varustettu koulunuorisotyöntekijä voi rientää opettajien avuksi myös arkisissa tilanteissa. Tämä auttaa puolestaan opettajia jaksamaan työssään paremmin ja tuo joustavuutta koulun arkeen.

”Esimerkiksi kun oli tällöinen varastelujuttu. Niin silloin mä pyysin et nuorisotyöntekijä tulis pitämään vähän niin kun tunnepuolen juttuja. Et nuorisotyöntekijä tulee niinku rientää apuun monessa. Ja just niinku näinkin et tuutko hetkeks mun luokkaan et mä hoidan yhen jutun, et nuorisotyöntekijä kulkee hyvinkin joustavasti luokasta toiseen. Ja lapset pitää hänestä, kaikki tuntee hänet. Ja sekin on tärkeä et hän on niinku, et sit ku hän ei oo siinä opettajan roolissa, et ihan eri tavalla lapset kertoo hänelle asioitaan.” (Opettaja 1)

Aineistosta nousee esiin opettajien myönteisyys yhden erilaisen ammattikunnan tuomasta avusta. Haastateltujen opettajien mielestä nuorisotyöntekijä koulussa on paljon muutakin kuin nuorten viihdyttämistä varten oleva henkilö. Nuorisotyöntekijän työnkuvan monipuolisuutta keuhuttiin avoimeksi ja joustavaksi sekä sen hyötyjä korostettiin. Opettajien haastatteluaineistosta ei noussut esiin yhtään negatiivista asiaa koulunuorisotyöntekijästä tai koulunuorisotyöstä.

6 POHDINTAA

Tutkimustuloksista nousee esille, että koulunuorisotyöllä on selkeästi positiivinen vaikutus kouluviihtyvyyteen. Tärkein ja selkein vaikuttaja on luokan hyvä yhteishenki. Kun luokkahenki paranee ja sitä ylläpidetään, suhteet omiin luokkalaisiin paranevat. Kiusaaminen ja sosiaaliset ongelmat vähenevät luokan oppiessa tuntemaan toisensa hyvin.

Kun ryhmä on toimiva, kaikilla on hyvä olla. Hyvästä ryhmästä saa tukea ja siihen voi luottaa. Tällöin myös riidat voidaan tuoda esille ja selvittää. Toimivassa ryhmässä myös ilmapiiri on hyvä ja vapaa, jokaista arvostetaan omana itsenään sekä yhteisiin tavoitteisiin päästään paremmin. (Kaukkila & Lehtonen, 2008, 13).

Tutkimusongelmaan vastauksen saaminen ei ollut kuitenkaan helppoa tai yksinkertaista. Oppilaiden kanssa käydyistä keskusteluista nousi esiin monia asioita ja monia erilaisia näkökulmia. Tulosten muotoileminen näistä onnistui vasta pitkän pohdinnan jälkeen. Vastaantulevat ongelmat ratkaistiin keskustelemalla koulunuorisotyöntekijän ja oman opinnäytetyöni ohjaajan kanssa. Aineiston kokoamisessa ei kuitenkaan ollut suuremmin ongelmia aikataulujen yhteensovittamisen jälkeen. Suurimmat ongelmat kohtasin henkilökohtaisen elämän puolella opinnäytetyön valmistumisen loppuvaiheessa.

Olenneisimmiksi löydöiksi opinnäytetyössäni nousee esiin koulunuorisotyön selkeästi positiivinen vaikutus oppilaiden viihtymiseen luokassa ja koulussa. Myös koulunuorisotyöntekijän roolin erinäisyys ja eroavuus opettajan roolista sekä näiden seikkojen vaikutus oppilaiden kohtaamiseen ja matalankynnyksen aikuisuuteen nousee esiin tuloksista.

Tulosten yleistettävyyden määrittelemine on vaikeaa, sillä jokaiselle koululle ei välttämättä sovi kyseinen tapa tehdä koulunuorisotyötä. Kuitenkin tuloksista nousevia teemoja voidaan yleistää. Näitä ovat muun muassa luokkahenkeen ja positiivisen ilmapiirin edesauttamiseen vaikuttavat tekijät sekä oppilaiden kouluviihtyvyyden paraneminen ryhmäyttämisen ja yhteistoiminnan myötä.

Koulunuorisotyön vaikutusta kouluviihtyvyyteen ei ole aiemmin tutkittu. Tämä opinnäytetyö antaa alustavia näkymiä koulunuorisotyön mahdollisuudesta vaikuttaa oppilaiden kouluviihtyvyyteen ja sen myötä ennaltaehkäisevään työhön niin kiusaamisen kuin

muidenkin koulussa ilmenevien sosiaalisten ongelmien parissa. Positiivisten tulosten ansiosta koulunuorisotyö nuorisotyön muotona voi saada parempaa jalansijaa.

Nuorten kouluviihtyvyys on ollut viime vuosina menossa huonompaan suuntaan. Nuorten kouluviihtyvyyttä koskevat tutkimustulokset ovat huolestuttavia. Koulunuorisotyön mahdollisuus tulla yhdeksi tilannetta parantavaksi tekijäksi kaipaa vain tutkimustulosten syventämistä sekä esille tuomista.

Haapasalo (2009) kiteyttääkin: ”WHO-Koululaistutkimuksen mukaan suomalaisten nuorten koulukokemukset ovat suurimman osan kohdalla myönteisiä, mutta noin kolmanneksella oppilaista on kuitenkin kielteisiä asenteita koulua kohtaan. -- Tutkimuksen mukaan positiiviset koulukokemukset ovat yhteydessä koettuun koulumenestykseen. Koulussa hyvin viihtyvät ja kouluun sitoutuneet oppilaat arvioivat menestyvänsä koulussa paremmin kuin huonommin viihtyvät oppilaat.”

Jatkotyöskentelynä voisi laajentaa tutkimusta yläkouluihin, joissa nuorisotyötä on tehty. Myös muiden alakoulujen toiminta tavoista olisi hyvä saada tietoa, ja siitä millaisia tuloksia niillä on saavutettu. Eri koulujen vertailu toisi enemmän ulottuvuutta ja varmuutta tuloksiin. Myös yläkoulujen välinen vertailu olisi hyödyllinen.

LÄHTEET

Aalto, Mikko 2000. Ryppäästä ryhmäksi. Turvallisen ryhmän rakentaminen. My Generation Oy.

Hakanen, Jari 2006. Opettajien työn imu ja työuupumus. Teoksessa: Hyvä koulu, 29-42. Vammala: Vammalan kirjapaino oy.

Hirsjärvi, Sirkka & Hurme, Helena 2001. Tutkimushaastattelu. Teemahaastattelun teoria ja käytäntö. Helsinki: Yliopistopaino.

Juurikka, Juha 2008. Ilon pedagogiikka, kohti nykyaikaista koulua. Jyväskylä: tutkiva opettaja.

Keskinen, Tiina 2007. Ongelmista oppimiseen. Teoksessa: Koulussa kansalaiseksi, 93-112. Saarijärvi: Saarijärven Offset oy.

Kilpimaa, Marita 2008. Miten luoda toivoa ja turvallisuutta itsetuhoisille lapsille ja nuorille. Teoksessa: Kasvatuspsykologian näkökulmia ihmisen voimavarojen tueksi, 75-91. Tampere: Lapin Yliopistokustannus.

Kivistö, Sanna 2005. Nuorisotyöntekijänä koulussa; yksilö- vai yhteistyötä. Teoksessa: Nuorisotyötä koulussa, sarja C. Oppimateriaalit 13/2005, 39-44. HUMAK.

Kaukkila, Veli & Lehtonen, Elisa 2008. Ryhmästä enemmän. Käsikirja ryhmänohjaajan taitoja tarvitsevalle. Suomen mielenterveysseura: SMS-Tuotanto Oy.

Kolehmainen, Marjo 2005. Nuorisotyöntekijänä koulussa; yksilö- vai yhteistyötä. Teoksessa: Nuorisotyötä koulussa, sarja C. Oppimateriaalit 13/2005, 45-58. HUMAK.

Kolimaa, Maire & Pelkonen Marjaana 2006. Eri ikäryhmien erityiset tarpeet terveyden edistämässä, Teoksessa: Sosiaali- ja terveysministeriön julkaisu 2006:19, Terveyden edistämisen laatusuositus, 62-66. Helsinki: Sosiaali- ja terveysministeriö.

Kouluterveyskysely 2010. Kouluterveyskyselyn tulokset 2002-2010, Peruskoulun 8.-9. luokan oppilaat. Terveyden ja hyvinvoinnin laitos.

Konu, Anne 2002. Oppilaiden hyvinvointi koulussa. Tampere: Tampereen Yliopistopaino Oy Juvenes Print.

Kumpulainen, Riitta 2004. Hyvinvointia yhteisöllisyydestä, lehdessä: Mielenterveys 3/04, 8-11. Helsinki: SMS-Tuotanto Oy

Lairio, Sini 2009. Oppilaskunnat vahvistavat koulun yhteisöllisyyttä. Teoksessa: Meidän koulu, keinoja työrauhan ja hyvän ilmapiirin saavuttamiseen 179-189. Juva: WS Bookwell Oy.

Lehtonen, Olli 2005. Minkäläistä työpanosta koulu odottaa nuorisotyöntekijältä kouluvierailun tai koulussa työskentelyn aikana. Teoksessa: Nuorisotyötä koulussa, sarja C. Oppimateriaalit 13/2005, 59-64. HUMAK.

Lindh, Raimo & Sinkkonen, Hanna-Maija 2009. Koulusta selviytyminen, Opettajan ja oppilaan yhteinen haaste. Helsinki: Plamenia.

Luopa, Pauliina, Lommi, Anni, Kinnunen, Topi, Jokela, Jukka 2010. Nuorten hyvinvointi Suomessa 2000-luvulla- Kouluterveyskysely 2000-2009. Raportti 20/2010. Helsinki: Yliopistopaino.

Metsämuuronen, Jari 2006. Laadullisen tutkimuksen käsikirja. Jyväskylä: Gummerus Kirjapaino Oy.

Mäkelä, Jukka 2011. Mihin kosketus on hävinnyt aikuisten ja lasten suhteista. Teoksessa: Kymmenen kysymystä kasvatuksesta 28-30. Helsinki: Lasten keskus.

Nevanpää, Anu & Lappi, Johanna 2010. Koulunuorisotyöntekijä kouluyhteisöön, case Kuokkala. Opinnäytetyö: Humanistinen ammattikorkeakoulu.

Nuorten hyvinvointi Suomessa 2000-2009. Kouluterveyskysely 2000-2009, terveyden ja hyvinvoinnin laitos, 2010

Pietarinen, Janne, Soini, Tiina & Pyhältö, Kirsi 2008. Pedagoginen hyvinvointi – uutta ja tuttua koulun arjessa. Teoksessa: Pedagoginen hyvinvointi, 53-74. Turku: Suomen kasvatustieteellinen seura.

Pohjola, Kirsi 2010. Nuorisotyö Koulussa, Nuorisotyö osana monialaista oppilashuoltoa. Mikkeli: Mikkelin ammattikorkeakoulu.

Raina, Liisa & Haapaniemi, Rauno 2005. Yksilöt yhdessä, Kasvatus ja persoonan laatu. Tallinna: Arator Oy

Sarah, Marja-Liisa 2005. Nuorisotyöntekijänä peruskoulussa. Teoksessa: Nuorisotyötä koulussa, sarja C. Oppimateriaalit 13/2005, 19-38. HUMAK.

Syrjälä, Leena, Ahonen, Sirkka, Syrjäläinen, Eija & Saari, Seppo 1996. Laadullisen tutkimuksen työtapoja. Helsinki: Kirjayhtymä Oy.

Öhman, Maria 2010. Hyvä kouluyhteisö. Ainendidaktiikka 1: kouluun tutustuminen loppuraportti.

Elektroniset lähteet:

Haapasalo, Ilona 2009. Positiiviset koulukokemukset ja koulumenestys kulkevat käsi kädessä. Jyu tiedote-2009-09-11. <https://www.jyu.fi/ajankohtaista/arkisto> (Luettu 3.11.2011)

Jyväskylän yliopisto, 2011. Kurssi- ja oppimateriaalipilon. <https://koppa.jyu.fi/avoimet/hum/menetelmapolkuja/menetelmapolku/tutkimusstrategiat/tapaustutkimus> (Päivitetty 2.2.2011. Luettu: 1.11.2011)

Kouluviihtyvyysskyselyn vastauksia 08, 2008. Oulun yliopiston Kajaanin yksiköt - Kysely 2008. <http://www.kajaaninkampus oulu.fi/index.php?1856> (Luettu, 22.2.2011)

MLL, 2009. <http://www.eriparivanhemmat.net/keskustelu/index.php?topic=4362.0> (Päivitetty: 12.5. 2009. Luettu: 22.2.2011)

MLL, 2001. Toimitaan yhdessä, Nuorten osallistava koulutus. PDF-julkaisu.
http://www3.mll.fi/pdf/Nuorten_osallistava_koulutus.pdf (Luettu 3.11.2011)

Onnismaa, Jussi 2010. Opettajien työhyvinvointi, Katsaus opettajien työhyvinvointitutkimuksiin 2004–2009. Verkkojulkaisu, www.oph.fi/julkaisut

Raholan koulun kouluviihtyvyysskysely, 2001. Tampere
<http://koulut.tampere.fi/rahola/kouluviihtyvyysskysely.html> (Luettu 22.2.2011)

LIITTEET

LIITE 1 Teemahaastattelun runko: Oppilaat

Haastateltavan tiedot

Ikä, luokka, kauanko ollut tässä koulussa

Kouluviihtyvyys

Luokka:

Luokkahenki

Kavereita luokassa

Riitoja

Onko luokassa mukava olla

Kiusaaminen

Kiusataanko sinua

Oletko nähnyt kiusaamista

Miten siihen puututaan?

Itsensä toteuttaminen

Arvostetaanko sinua? Tunnetko olevasi hyväksytyt sellaisena kuin olet?

Saatko toteuttaa itseäsi luokassa/koulussa? Miten?

Onko mahdollista vaikuttaa? (oppilaskunta, tapahtumat, ryhmätyöt, yms.)

Y-Tunnit

Mitä niillä teette?

Onko ne mukavia?

Parantaako luokan ilmapiiriä?

Onko vaikutusta kouluviihtyvyyteen? Miten?

Auttavatko ne luokan riitojen selvittelyssä?

Oletko oppinut niillä jotain uutta? Mitä?

Nuorisotyöntekijän muu työ

Tapahtumat ja aktiivisuus

Onko koulussanne tapahtumia/teemapäiviä yms.?

Miten ja kuka ne järjestää?

Miten oppilaat järjestelyissä mukana?

Muuta

Mitä toimintaa toivoisit kouluun lisää?

Mikä auttaisi viihtymään koulussa paremmin?

LIITE 2 Teemahaastattelun runko: Vanhemmat oppilaat

Haastateltavan tiedot

Ikä, luokka,
kauanko olit kyseisessä alakoulussa koulussa
kauanko jo muualla

Viihtyvyys

Miten viihdyt koulussa?
Luokkahenki
Kaverit
Itsensä toteuttaminen, vaikutus mahdollisuudet

Y-Tunnit

Mitä muistat y-tunneista
Mitä niillä teitte?
Oliko ne mukavia?
Auttoivatko ne luokan riitojen selvittelyssä?
Oliko vaikutusta luokan ilmapiiriin/viihtyvyyteen? Miten?
Opitko niillä jotain uutta? Mitä?

Onko uudessa koulussa?
Miltä ero tuntuu?
Tarvitaanko niitä? Miksi?

Nuorisotyöntekijän muu työ

Tapahtumat ja aktiivisuus

Onko koulussanne tapahtumia/teemapäiviä yms.?
Miten ja kuka ne järjestää?
Miten oppilaat järjestelyissä mukana?

Muuta

Mitä toimintaa toivoisit kouluun lisää?
Mikä auttaisi viihtymään koulussa paremmin?

LIITE 3 Teemahaastattelun runko: Opettajat

Haastateltavan tiedot

Ikä, ammatti, (mitä opetat)
kauanko ollut kyseisessä koulussa

Viihtyvyys

Miten viihdyt koulussa?
Työilmapiiri
Työn rasittavuus

Y-Tunnit

Mitä tiedät y-tunneista?
Miten auttaa luokkaa?
Miten auttaa opettajia?
Niiden hyödyllisyys ylipäätään ja kouluyhteisöä ajatellen
Parantaako kouluviihtyvyyttä (opettajat ja oppilaat) Miten?

Nuorisotyöntekijän muu työ

Tapahtumat ja aktiivisuus

Onko koulussanne tapahtumia/teemapäiviä yms.?
Miten ja kuka ne järjestää/ on vastuussa?
Miten oppilaat järjestelyissä mukana?
Millainen merkitys tapahtumilla on kouluyhteisöön ja viihtyvyyteen
- Huom! Myös opettajien viihtyvyys

Muuta

Mitä toimintaa koulussa tulisi olla enemmän?
Mikä auttaisi oppilaita viihtymään koulussa paremmin?
Mikä auttaisi opettajia jaksamaan paremmin?

Mitä muuta haluat sanoa? Muuta mieleen tulevaa?

LIITE 4 Haastateltavien lupalappu

Hei!

Olen kolmannen vuoden yhteisöpedagogiopiskelija Mikkelin Ammattikorkeakoulusta. Teen opinnäytetyötäni teidän lapsenne koulussanne toteutettavasta koulunuorisotyöstä. Työntekijänä koulunuorisotyössä toimii NUORISOTYÖNTEKIJÄ². Tutkimuksellisessa osuudessa pyrin selvittämään kuinka koulunuorisotyö vaikuttaa oppilaiden kouluviihtyvyyteen. Haastattelen muutamia oppilaita aineistoani varten. Haastateltavien henkilöllisyys ei tule ilmi missään muotoa opinnäytetyössäni. Opinnäytetyön valmistuttua haastattelumateriaalit tuhotaan.

Alla olevalla lomakkeella annat suostumuksesi haastatella lastasi tutkimusta varten. Palauta lomake koululle (nuorisotyöntekijälle) mahdollisimman pian.

Ystävällisin terveisin,

Sini Kukkonen

Puh. 040 512 9054

_____ saa haastatella Mikkelin Ammattikorkeakoulun yhteisöpedagogiopiskelijän Sini Kukkonen koulunuorisotyötä ja kouluviihtyvyyttä käsittelevää opinnäytetyötä varten. Opinnäytetyön tekemisessä ja raportoinnissa noudatetaan yleisiä tutkimuksen luottamuksellisuuden ja anonyymisuuden periaatteita. Haastattelumateriaali tuhotaan opinnäytetyön valmistumisen jälkeen.

Paikka ja päiväys

Huoltajan allekirjoitus ja nimen selvennys

² Opinnäytetyössä nimi korvattu